

Posouzení rizik v pohřebních službách

Gabriela Klágová, DiS.

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav krizového řízení

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Gabriela Klágová, DiS.**
Osobní číslo: **L17022**
Studijní program: **B3909 Procesní inženýrství**
Studijní obor: **Ovládání rizik**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Posouzení rizik v pohřebních službách**

Zásady pro vypracování

1. Zpracujte literární rešerši o pohřebních službách.
2. Posuďte současný stav v oblasti pohřebních služeb.
3. Pojedejte o možných rizicích, kterými jsou vystaveni pracovníci pohřebních služeb.
4. Navrhněte doporučení pro minimalizaci některých rizik ohrožující pracovníky pohřebních služeb.

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. TICHÝ, Milík. *Ovládání rizika: analýza a management*. V Praze: C. H. Beck, 2006. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-717-9415-5.
 2. STEJSKAL, David a Jaroslav ŠEJVL. *Pohřívání a hřbitovy*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-680-6.
 3. NEUGEBAUER, Tomáš. *Vyhledání a vyhodnocení rizik v praxi*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-072-2.
- Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Miroslav Tomek, PhD.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce: **1. listopadu 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. května 2020**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

Ing. et Ing. Jiří Konečný, Ph.D.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 2. prosince 2019

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 15. 5. 2020

Jméno a příjmení studenta: Gabriela Klágová, DiS.

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na posouzení rizik v pohřebních službách, se kterými se pracovníci pohřebních služeb denně setkávají při výkonu svého zaměstnání. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části je literární rešerše z oblasti pohřebnictví a bezpečnosti práce, dále různé druhy pohřbů a pohřbívání, pohřební služby a její činnosti. Praktická část popisuje činnosti pohřebních služeb a s nimi související možná rizika. Tato rizika jsou nejprve identifikována a stanovena jejich míra. Následně jsou navržena opatření na jejich minimalizaci. Závěr práce celkově zhodnocuje cíl práce.

Klíčová slova: bezpečnost, pohřeb, služba, pracovník, riziko, zdraví

ABSTRACT

The bachelor's thesis is focused on the assessment of risks in funeral services, which funeral service workers encounter daily during their job performance. The work is divided into theoretical and practical part. The theoretical part contains literary research in the field of undertaking and work safety, as well as various types of funerals and burials, funeral services and its activities. The practical part describes the activities of funeral services and related possible risks. These risks are firstly identified and their rate determined. Subsequently, precautions to minimize them are proposed. The conclusion of the work overall evaluates the goal of the work.

Keywords: safety, funeral, service, worker, risk, health

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce, panu doc. Ing. Miroslavu Tomkovi, PhD. za odborné rady, věcné připomínky a jeho čas věnovaný konzultacím. Rovněž chci poděkovat majiteli pohřební služby panu Pavlu Makovému za cenné informace a poskytnutí studijního materiálu. V neposlední řadě také děkuji své rodině, přátelům a kolegům za trpělivost, podporu a přísun nezbytné odvahy.

Motto

„Život zemřelých je uložen v paměti žijících.“

Marcus Tullius Cicero

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 POHŘEBNÍ SLUŽBY V PRÁVNÍCH NORMÁCH A V ODBORNÉ LITERATUŘE.....	11
1.1 POHŘEBNÍ SLUŽBY V PRÁVNÍCH NORMÁCH	11
1.2 POHŘEBNÍ SLUŽBY V ODBORNÉ LITERATUŘE.....	11
2 VÝZNAM A ČINNOSTI POHŘEBNÍCH SLUŽEB	13
2.1 POHŘEBNÍ SLUŽBY A POHŘEBNICTVÍ	13
2.2 BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI V POHŘEBNÍCH SLUŽBÁCH	14
2.3 PROVOZOVÁNÍ ČINNOSTI POHŘEBNÍ SLUŽBY	15
2.4 POVINNOSTI PROVOZOVATELE POHŘEBNÍ SLUŽBY.....	16
3 DRUHY POHŘBŮ A ZPŮSOB ROZLOUČENÍ SE ZEMŘELÝM	18
3.1 KŘESŤANSTVÍ.....	18
3.1.1 Katolická církev a pohřeb podle ní	18
3.1.2 Evangelický pohřeb.....	19
3.1.3 Pravoslavná církev a její pohřby	19
3.2 JUDAISMUS – ÚMRTÍ A PRŮBĚH POHŘBU	19
3.3 ISLÁM A POHŘBÍVÁNÍ V KORÁNU.....	21
3.4 OBČANSKÝ POHŘEB.....	21
4 ZPŮSOBY POHŘBÍVÁNÍ	23
4.1 POHŘEB ŽEHEM	23
4.2 POHŘEB DO ZEMĚ	24
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
5 POSOUZENÍ SOUČASNÉHO STAVU POHŘEBNÍCH SLUŽEB A JEJICH ČINNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE	27
5.1 POHŘEBNÍ SLUŽBY V ČESKÉ REPUBLICE.....	27
5.2 ČINNOSTI POHŘEBNÍ SLUŽBY	28
5.2.1 Hlavní služby provozovatele.....	29
5.2.2 Vedlejší služby provozovatele	31
6 RIZIKA PŘI ČINNOSTI POHŘEBNÍCH SLUŽEB.....	33
6.1 IDENTIFIKACE RIZIKA V POHŘEBNÍCH SLUŽBÁCH	33
6.2 MOŽNÁ RIZIKA V POHŘEBNÍCH SLUŽBÁCH	35
6.2.1 Biologická zátěž pracovníků v pohřebních službách	35
6.2.2 Elektrická zařízení v pohřebních službách.....	36
6.2.3 Fyzická zátěž pracovníků v pohřebních službách.....	36
6.2.4 Ionizující záření v pohřebních službách.....	37
6.2.5 Chemická zátěž pracovníků v pohřebních službách	37

6.2.6	Psychická zátěž pracovníků v pohřebních službách	38
6.2.7	Rizika spojená s používáním pohřebního vozu.....	38
6.2.8	Zátěž chladem a teplem pracovníků v pohřebních službách.....	38
6.3	POSOUZENÍ A VYHODNOCENÍ ZDROJŮ RIZIKA V POHŘEBNÍCH SLUŽBÁCH	39
6.4	VYHODNOCENÍ VYBRANÝCH RIZIK V POHŘEBNÍCH SLUŽBÁCH	42
6.5	NEJZÁVAŽNĚJŠÍ RIZIKA V POHŘEBNÍCH SLUŽBÁCH	44
7	NÁVRH OPATŘENÍ NA MINIMALIZACI RIZIK PRACOVNÍKŮ V POHŘEBNÍCH SLUŽBÁCH.....	45
7.1	RIZIKO VZNIKU DOPRAVNÍ NEHODY PŘI ŘÍZENÍ POHŘEBNÍHO VOZU.....	45
7.2	RIZIKO SESUVU PŮDY PŘI KOPÁNÍ HROBŮ	46
7.3	RIZIKO NÁKAZY PŘENÁŠENÉ KRVÍ ČI TĚLNÍMI TEKUTINAMI PŘI MANIPULACI S TĚLEM ZEMŘELÉHO.....	47
7.4	RIZIKO PORANĚNÍ ZAD ČI SVALŮ PŘI MANIPULACI S TĚLEM ZEMŘELÉHO.....	48
7.5	RIZIKO NÁKAZY COVID-19 PŘENÁŠENÉ DOTYKEM	48
7.6	OSOBNÍ OCHRANNÉ PRACOVNÍ POMŮCKY PRACOVNÍKŮ V POHŘEBNÍCH SLUŽBÁCH	49
	ZÁVĚR	50
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	52
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	58
	SEZNAM OBRÁZKŮ	59
	SEZNAM TABULEK.....	60
	SEZNAM PŘÍLOH.....	61

ÚVOD

Smrt, jako nezvratná zástava životních funkcí, je nedílnou součástí života. Každý z nás se dříve či později ocitne v situaci, kdy bude nucen řešit úmrtí blízké osoby. V tomto smutném období se obracíme na pohřební službu, která se nachází většinou v okolí našeho bydliště, díváme se na dříve vyřčené přání zemřelého nebo na doporučení známých dle jejich zkušeností. V prvních okamžicích nám pohřební služba především poradí, jak dále postupovat, na co nezapomenout a čemu se vyvarovat.

Při psaní bakalářské práce jsem vycházela z osobních pohovorů s pracovníky, resp. majiteli pohřebních služeb. Jejich dlouholetá praxe v oboru a zkušenosti mi byly velkým zdrojem informací. Práci jsme rozčlenila na dvě části, teoretickou a praktickou.

Cílem práce je posoudit možná rizika, s nimiž se setkávají pracovníci pohřebních služeb, pokud nějaká vůbec existují. Obecně lze říci, že při každé pracovní činnosti dochází k určitému riziku, ať už je na první pohled zřejmé či nikoliv. Žádný pracovní postup, byť metodicky propracovaný do posledního detailu, není 100% bezpečný. Zaměstnavatelé by si měli tuto skutečnost uvědomit.

V teoretické části uvádím základní terminologii z oblasti pohřebnictví a bezpečnosti práce. O tyto pojmy se opírají další kapitoly, v nichž se zabývám druhy pohřbů, způsoby pohřbívání a možnými činiteli působícím na pracovníky pohřebních služeb. Osobně jsem se seznámila s průběhem pohřbu i se samotnými zvyky a způsoby pohřbívání některých náboženských kultur. Pracovníci pohřebních služeb se při své činnosti setkávají s celou řadou rizik. Cílem práce je tato rizika především identifikovat. Pomocí zkušeností a odborných znalostí pracovníků pohřebních služeb a vhodně zvolené metody pro identifikaci, lze jednotlivá rizika přesně pojmenovat a následně pomocí metody určené pro posouzení a vyhodnocení zdrojů rizika stanovit míru rizika. V teoretické části se zabývám pohřebními službami, provozování její činnosti a jejími povinnostmi, včetně právních předpisů, kterými se musí při své činnosti řídit.

V praktické části se zabývám pohřebními službami, jejich činnosti a povinnostmi. Při rozhovorech s pracovníky jednotlivých pohřebních služeb jsem mohla některá rizika pomocí metody What – If identifikovat a následně pomocí polokvantitativní metody PNH stanovit míru daného rizik. Praktická část je zakončena návrhy opatření, kterými lze přispět k minimalizaci rizika pracovníků pohřebních služeb. Závěrem celé práce zhodnocuji dosažení stanového cíle.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POHŘEBNÍ SLUŽBY V PRÁVNÍCH NORMÁCH A V ODBORNÉ LITERATUŘE

Vzhledem k významu pohřbů a činností s nimi souvisejícími řeší tuto obsáhlou problematiku celá řada právních norem a lze se s ní také setkat v odborné literatuře. Základem každé pohřební služby na území České republiky je zpracování interní dokumentace, kterou se musí při své činnosti řídit.

1.1 Pohřební služby v právních normách

Činnost pracovníků pohřebních služeb je velmi důležité téma. Jejich činnost je především upravena zákony, které je nutno dodržovat. Jde o tyto právní předpisy:

- zákon č. 193/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony [22],
- Česká technická norma ČSN EN 15017 Pohřební služby – požadavky [2],
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce [23],
- zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) [26],
- nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků [20].

1.2 Pohřební služby v odborné literatuře

Pro klasifikaci základní terminologie a jednotlivých činností pracovníků pohřebních služeb, na přiblížení jednotlivých požadavků na vyhledávání a vyhodnocení rizik při práci lze v zásadě využít odbornou literaturu, která je zdrojem celé řady odborných informací. K nejvýznamnějším lze zařadit publikace:

- Pohřbívání a hřbitovy (autoři Stejskal David a Šejvl Jaroslav), ve které je velmi důkladně popsáno téma pohřbívání s důrazem na pohřební rituály v různých

náboženství a kulturách, včetně pracovních činností souvisejících s celým aktem pohřbívání. [9]

- Pohřebnictví (autor Kotrlý Tomáš), které komplexně vysvětluje celou problematiku pohřbívání po právní stránce zajištění piety i etického a důstojného přístupu k lidským pozůstatkům a ostatkům. [4]
- Řád pro provoz pohřební služby (Pohřební služba Pavel Makový), který obsahuje rozsah poskytovaných služeb, sjednání služeb, druhy nabízených pohřbů, povinnosti zaměstnanců, manipulace s tělem, včetně způsobu uložení a evidence pozůstatků a ostatků, převoz zemřelého a v neposlední řadě předání urny. [7]
- Vyhledání a vyhodnocení rizik v praxi (autor Neugebauer Tomáš), které přibližuje jednotlivé požadavky na vyhledávání a vyhodnocení rizik při práci. Autor zde také stanovuje různá opatření, kategorizaci prací, měření rizikových faktorů, požadavky technických norem a návodů Evropské unie. [5]
- Ovládání rizika: analýza a management (autor Tichý Milík), která obsahuje základní pojmy problematiky, dále teoretické základy, analýzu rizik a jejich ovládání. [12]
- Osobní ochranné pracovní pomůcky (autoři Vojta Zdeněk a Rucký Emil), ve které jsou blíže popsány jednotlivé osobní ochranné pracovní prostředky. [13]

2 VÝZNAM A ČINNOSTI POHŘEBNÍCH SLUŽEB

Pohřeb a pohřební služby sehrávají v každé společnosti svoji významnou úlohu. Z uvedeného důvodu je nutné si vysvětlit základní pojmy související s pohřebními službami a pohřebnictvím, s bezpečností práce, a především s riziky, s jejich hodnocením a opatřeními k omezení rizika. Provozovatel, jenž poskytuje komplexní služby související se zajištěním posledního rozloučení se zemřelou osobou, je pohřební služba. Co to je pohřební služba, jaký právní předpis upravuje její činnost a jaké služby nabízí pozůstalým při zajišťování posledního rozloučení při ztrátě blízkého člověka, je obsahem této kapitoly.

2.1 Pohřební služby a pohřebnictví

Termíny, které se používají v oblasti pohřebnictví a v této bakalářské práci jsou často využívány, vyplývají z příslušných právních předpisů a odborné literatury:

- Hrob je místo (jáma vykopaná v zemi), které slouží k ukládání rakví s lidskými pozůstatky, případně již zpopelněnými lidskými ostatky. [9]
- Hrobka je stavba, kdy podzemní část určena pro ukládání jak rakví s lidskými pozůstatky, tak pro urny s popelem je vyzděná. Většinou bývá koncipována o takové velikosti, aby bylo možno uložit dvě až čtyři rakve ve dvou patrech nad sebou. [9]
- Hrobník je kvalifikace pro pracovníky, kteří se zabývají pohřbíváním na pohřebištích na základě osvědčení. Hrobník vykonává výkopové práce hrobů, následné zasypaní, otevírá a uzavírá hrobky, exhumuje, spouští rakev do hrobů a hrobek, ukládá urny, provádí rozptyl a vsyp zpopelněných lidských ostatků. [4] [9] [29]
- Hřbitov je místo, kde se ukládají ostatky zemřelých v rakvích do řádně označených hrobů. Provozovatelem hřbitova bývá většinou obec. [9]
- Katafalk je vyvýšené místo, které je určeno pro vystavení rakve se zemřelou osobou a je většinou potaženo černým sukem. [32]
- Kolumbárium je místo, resp. stavba především na hřbitovech nebo v jejich blízkosti, určené pro ukládání pohřebních uren. Jednotlivé schránky se od sebe liší velikostí a hloubkou. [2]
- Lidské ostatky – hovoříme o nich po pohřbení žehem nebo uložení rakve do hrobu či hrobky, jde o fázi, kdy tělo prochází po pohřbu proměnou. [9]
- Lidskými pozůstatky se rozumí tělo zemřelého či jeho části až do okamžiku pohřbení. [9]

- Pohřeb je obřad, při kterém proběhne poslední rozloučení se zemřelým a následně jsou jeho pozůstatky uloženy do hrobu či hrobky nebo dále přepraveny ke kremaci. [9] [22]
- Pohřební služba – její provozování je koncesovanou živností, které zahrnuje kompletní služby související s posledním rozloučením se zemřelou osobou, počínaje převozem lidských pozůstatků, jejich úprava a následné pohřbení. [22]
- Rakev slouží k uložení a zároveň k přepravě lidských pozůstatků ke smutečnímu obřadu a následnému buďto uložení do hrobu či hrobky, nebo provedení žehu. Většinou se na její výrobu používá dřevo. Liší se barvou a provedením.[1] [9]
- Rozptylová loučka je travnatá plocha na území hřbitova s nízkým travnatým povrchem určena k rozptylu zpopelněných ostatků. [9]
- Urna označována někdy také jako pohřební urna je nádoba, většinou plastová, pevně uzavíratelná, která je určena k uložení popela po kremaci. [4]
- Vsylová loučka je loučka, na jejíž ploše při vsypu vyhloubena jamka s travním drnem, která je určena k vsypání zpopelněných ostatků. Po provedení vsypu je travní drn umístěn zpět na původní místo. [9]

2.2 Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v pohřebních službách

Při práci v pohřebních službách je velmi důležitá bezpečnost a ochrana zdraví při práci. Ať už se jedná o hygienu nebo ochranu zdraví ochrannými pomůckami. Hlavním cílem je bezesporu zamezení vzniku ohrožení či poškození zdraví člověka při manipulaci s lidskými pozůstatky a ostatky. Termíny využití v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci lze specifikovat takto:

- Biologickými činiteli rozumíme bakterie, viry a plísňe, tedy mikroorganismy, které mohou vyvolat alergie, infekční onemocnění apod. [3]
- Fyzická zátěž je celková zátěž organismu při práci, která je vykonávána při zatížení více než 50 % svalové hmoty. Vyznačuje se zatížením pohybového, srdečního, cévního a dýchacího systému. Fyzická zátěž může být z hlediska časového krátkodobá nebo dlouhodobá. [28]
- Chemickými faktory jsou organické i anorganické sloučeniny jak v čistém stavu, tak i ve směsích. V pracovním prostředí mohou vstoupit do organismu např. dýchacími cestami, pokožkou nebo požitím. Chemické látky zdraví škodlivé mohou být

karcinogeny, mutageny, látky negativně působící na reprodukci a vývoj (teratogeny) nebo různé alergeny. [30]

- Ionizující záření je takové, které může jak při malém, tak při větším ozáření negativně působit na člověka. Jedná se o alfa, beta, gama, neutronové i rentgenové záření. [31]
- Osobní ochranné pracovní prostředky (dále jen „OOPP“) – veškeré prostředky, které jsou užívány z důvodu ochrany zdraví osob při práci a před riziky, která by mohla poškodit zdraví. Tyto prostředky jsou nedílnou součástí při zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen „BOZP“). Mezi tyto prostředky řadíme pracovní rukavice, pracovní oděv, montérky, pracovní obuv, ochranné brýle, přilby, sluchátka na ochranu sluchu apod. [20]
- Prach je jedním z nejrozšířenějších škodlivin na pracovišti. Jak velké jsou účinky na organismus, záleží na jeho původu, vlastnostech, a především množství v pracovním ovzduší. Prachové částice nejvíce vstupují do organismu horními cestami dýchacími. [18]
- Psychická zátěž je definována jako práce v nuceném tempu, kdy si zaměstnanec nemůže zvolit sám své pracovní tempo, monotónní práce nebo např. riziko ohrožení zdraví jiných osob. To vše negativně působí na zaměstnance a vede ke stresu. [18]
- Zátěž teplem a chladem – tělesná teplota se pohybuje v rozmezí od 36,5 °C do 37,5 °C. Tuto teplotu zajišťuje tělu termoregulační systém. Pokud dojde k dlouhodobému vystavování těla jak teple, tak chladu, dochází ke zvyšování tělesné zátěže. V teplém prostředí dochází ke snižování vnímání, naopak v chladném přestávají být pohyby přesné a zručné. Je tedy nutné zajistit správnou teplotu na pracovišti. [21]

2.3 Provozování činnosti pohřební služby

Provozování pohřební služby obsahuje činnosti spojené s úpravou lidských pozůstatků, jejich přepravu a pohřbení. Jedná se o koncesovanou živnost, k jejímuž udělení je nutné stanovisko krajské hygienické stanice, která vydá kladné stanovisko v případě, pokud má žadatel k dispozici:

- chladič a mrazicí zařízení, jehož kapacita musí odpovídat průměrné třídenní potřebě, minimálně však se 3 místy,

- silniční motorové vozidlo, které je určené k přepravě lidských pozůstatků a musí být k tomuto účelu schváleno podle zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů,
- místnosti pro úpravu těla zemřelého a pro uložení lidských pozůstatků do rakve. [22]

Chladicí a mrazicí zařízení a místnost pro úpravu těla zemřelého se nesmí nacházet v prostorách a areálech zdravotnického zařízení nebo zařízení sociálních služeb. Po novelizaci zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů přibyla také povinnost bezúplatně umožnit vypraviteli pohřbu úpravu těla zemřelého a uložení do rakve v místnosti k tomu určené se snadno omyvatelnými stěnami, nepropustnou podlahou, patřičným osvětlením, přívodem teplé a studené vody, větráním a umožnit mu následnou hygienickou očistu. [22]

2.4 Povinnosti provozovatele pohřební služby

Jednou ze základních povinností provozovatele pohřební služby před zahájením provozu je vydání řádu o provozování pohřební služby. Ten musí být schválen krajskou hygienickou stanicí, musí být zveřejněn na viditelném místě a pohřební služba musí svoji živnost vykonávat v souladu s ním. Činnost pohřební služby je upravena zákonem č. 193/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony a česká technická norma ČSN EN 15017:2005 Pohřební služby – požadavky.

Provozovatel pohřební služby je především povinen:

- nesjednávat pohřbení v prostorách zdravotnického zařízení nebo zařízení sociálních služeb,
- při kontaktu s pozůstalými se chovat šetrně, citlivě a umožnit smuteční obřad registrovanou církví nebo náboženskou společností,
- převzít tělo zemřelého ke sjednanému pohřbení po doložení listu o prohlídce zemřelého, který vystaví prohlízející lékař,
- po převzetí těla zemřelého postupovat dle pokynů, které jsou uvedeny na listě o prohlídce zemřelého,

- lidské pozůstatky ukládat pouze v rakvi nebo jiné schránce do chladicího zařízení o trvalé teplotě v rozmezí 0 °C až +5 °C (pokud doba od zjištění úmrtí lékařem do pohřební přesáhne 1 týden, musí být zajištěna teplota v chladicím zařízení nižší než – 10 °C),
- upravit tělo zemřelého a uložit do pohřební rakve a následně do chladicího a mrazicího zařízení, které musí mít kapacitu odpovídající průměrné třídní potřebě, minimálně však se 3 místy,
- vést evidenci o zacházení s lidskými pozůstatky a lidskými ostatky, především vést jméno, příjmení, místo a datum narození, místo a datum úmrtí, kopie listu o prohlídce zemřelého, identifikace lidských pozůstatků, kopie dokladu o zpopelnění, pohřbení, evidenci o uložení do chladicího zařízení, datum a čas o předání lidských pozůstatků nebo ostatků provozovateli pohřebiště nebo krematoria, evidenční číslo vozidla, které lidské pozůstatky nebo lidské ostatky převáželo,
- vyzvat vypravitel pohřbu k převzetí urny s lidskými ostatky a následné předání urny,
- provádět dezinfekci provozních prostor, místnosti určené k úpravě těla zemřelého, chladicího a mrazicího zařízení, pracovních pomůcek, vozidla určeného k přepravě.

[22]

3 DRUHY POHŘBŮ A ZPŮSOB ROZLOUČENÍ SE ZEMŘELÝM

Rozloučení se zemřelým je výjimečná, a především smutná událost. Je na každém z nás, k jaké variantě, která nám bude nejvíce vyhovovat, se přikloníme. Obřad si lze vybrat dle příslušnosti k církvi či náboženské společnosti, nebo využít nabídky občanského obřadu.

3.1 Křesťanství

Jedno z nejvíce rozšířených typů náboženství je právě křesťanství, které uctívá jednoho Boha, přičemž Bůh je chápán jako trojjediný, tedy existující ve třech osobách – Bůh Otec, syn a Duch svatý. Základní kniha všech křesťanů je Bible, označována také jako Bible svatá, Písmo nebo Písmo svaté. [44]

3.1.1 Katolická církev a pohřeb podle ní

Katolická církev je největší skupinou v křesťanství. Je to skupina lidí věřících v Ježíše Krista jako očekávaného mesiáše v čele s papežem. Základem je náboženská kniha Starý zákon, který byl postupně rozšířen o evangelia a spisy, tedy Nový zákon. Spolu dohromady Starý a Nový zákon tvoří jediný celek známý pod názvem Bible. Bible je tedy základní knihou všech křesťanů. [9]

Pohřeb v této církvi symbolizuje jakési rozloučení církve samotné s jejím členem. Tímto členem se myslí člověk, který byl pokřtěn. Protože pouze pokřtěný člověk se mohl stát členem církve. Rozloučení se zemřelým může proběhnout v domě zemřelého, následuje smuteční průvod na hřbitov. Základem je modlitba za zemřelého v kostele. Za nejdůležitější je považována mše. Z kostela následuje průvod nebo přejezd na hřbitov, kde po krátkém obřadu je rakev uložena do země. Modlitba může také proběhnout v kapli či obřadní síni obřadní pobožnosti, načež také následuje přemístění se k hrobu a následné uložení do země.

Dříve katolická církev naprosto odmítala pohřeb žehem, nicméně od roku 1963 je i tato varianta možná s tím, že po obřadu a rozloučení je rakev odvezena ke kremaci a následně urna s popelem je uložena do hrobu s modlitebním obřadem. [9]

Hlavním symbolem je černá barva, v případě pohřbu mladé dívky nebo dítěte spíše barva bílá. V kostele se zapalují svíce, rakev je pokropena svěcenou vodou a nechybí zde ani kadidlo, symbol úcty, a kříž, který se také někdy vkládá do rukou zemřelého. [9]

3.1.2 Evangelický pohřeb

Základem evangelického pohřbu není zemřelý, nýbrž právě pozůstali. Hlavním znakem této víry je úcta k tělu zemřelého, Boží láska, která je silnější než smrt. Při pohřbu je vedeno kázání o Boží věrnosti a o naději vzkříšení. [9]

Evangelický farář většinou pomáhá rodině s přípravou pohřbu, ať už s výběrem textu a náhrobního kamene, či s uspořádáním smuteční hostiny. Mezi hlavní symboly patří kalich, symbol české reformace, Bible a hořící svíce, která symbolizuje věčný život. [9]

Evangelický pohřeb většinou probíhá v kostele nebo v obřadní síni a i v tomto případě je po skončení celého obřadu rakev ukládána do hrobu, či odvezena do krematoria. V tomto případě u pohřebního auta před kostelem proběhne poslední rozloučení a za zvuku zvonů, hudby či zpěvu auto pomalu odjíždí. Na hrob se uloží věnce a následně po kremaci i urna s popelem. [9]

3.1.3 Pravoslavná církev a její pohřby

Pravoslavná církev je založena na principu společné pravoslavné víry. Počátky této církve sahají do křesťanské obce v Jeruzalému. Pravoslavní mají víru v jednoho Boha. Věrouka je založena na Písmu svatém, tedy Bibli, kterou tvoří Starý a Nový zákon. V čele církve je metropolita Pravoslavné církve v českých zemích a na Slovensku, volený církevním sněmem podle kanonických pravidel. [43]

Pravoslavná církev uznává pouze uložení těla zemřelého do hrobu. Za zemřelého se koná celá řada bohoslužeb v přesně stanovené dny, a to třetí a devátý den po smrti. Krátká bohoslužba se nazývá litie a samozřejmě je i v den pohřbu. Smuteční řeč, která je obvykle buďto na začátku, nebo až na samotném závěru obřadu, čte člověk, který byl zemřelému blízký. Samotný kněz, pokud dobře zemřelého neznal, by to být neměl. Čtyřicátý den po smrti se slouží bohoslužba za pokoj duše zemřelého zvaná panychida. [9] [39]

3.2 Judaismus – úmrtí a průběh pohřbu

Jedná se o pravidla a zvyky náboženství židovského národa. Víra je velice důležitá pro židovský národ, což je národ, který má národní rysy, jazyk, území i společnou historii. Víra ve stvoření světa a jediného Boha je základem celého náboženství. Stejně jako jiné církve i judaismus procházel velkými změnami. [9]

Judaismus klade velký důraz na návštěvu nemocných. Pokud u člověka hrozí díky zhoršenému zdravotnímu stavu smrt, nesmí zůstat sám. Po úmrtí se provádí rituální zkouška, zda duše opustila tělesnou schránku, která spočívá v přiložení prachového peříčka ke chřípí na dobu deseti minut, což v dnešní době samozřejmě nenahrazuje ohledání lékařem. Následuje otevření oken, čímž je duši umožněn odchod. Rakev je zhotovena z nehoblovaných prken a nutností je, aby při její výrobě nebylo použito žádného železa, neboť železo symbolizuje válku. Také nehoblovaná prkna mají svá opodstatnění, a to snadný a rychlý rozklad těla. Pro jednodušší přístup hlíny a tím i opět podpora rozkladu bývají do rakve navrtány otvory. [9] [48] [52]

Dříve dle tradice bylo nezbytné pohřbit zemřelého ten samý den, co zemře, a to nejpozději do západu slunce. Dnes je stanoven limit do 72 hodin. Rakev se zemřelým je přenesena do obřadní síně, případně na jiné vhodné místo, kde proběhne modlitba. Rodina a ostatní příbuzní vytvoří průvod, který se vydá k hrobu. Cestou se průvod sedmkrát zastaví, recitují se žalmy a na konci se rakev uloží do předem vykopaného hrobu. To je jediný způsob pohřbu, který je judaismus schopen akceptovat. Další odlišností od křesťanských pohřbů je, že se nenosí květiny, ale kamínky, které mají trvalý charakter a krásu. [9] [48] [52]

Po obřadu se v některých komunitách vztyčuje náhrobní kámen po sedmi či třiceti dnech nebo po uplynutí dvanácti měsíců. V sefardských komunitách je tradicí vztyčovat náhrobní kámen u hlavy, kdežto v aškenázských komunitách naopak u nohou zemřelého, jak je patrné z obrázku (Obr. 1), kde je Židovský hřbitov v Jindřichově Hradci. [49]

Obr. 1 Židovský hřbitov v Jindřichově Hradci

3.3 Islám a pohřbívání v koránu

Vyznavačem islámu je muslim, který je odevzdaný svému Bohu Alláhu. Základem této víry je Korán, kniha s náboženskými texty, která se zjevila proroku Muhammadovi. Korán je rozdělen do 114 kapitol, které mají různá témata. Druhým zdrojem islámu je Sunna, což je soubor výroků proroka Muhammada. [9]

V okamžiku úmrtí je velmi důležité tělo omýt (výjimku tvoří mučedníci), navonět a obléknout do tzv. kafanu, tedy do bílých látek. Před samotným pohřbem se koná modlitba v mešitě, domě nebo venku. U těla potom stojí imám a ten vede modlitbu. Tělo se ukládá do hrobu tak, aby pravá strana tváře směřovala k Mekce. Mekka je město v Saudské Arábii a je označováno za rodné město proroka Muhammada. Nad tělo se naskládají kamenné nebo dřevěné předměty tak, aby zem nepadala přímo na samotné tělo zemřelého. [9] [36]

3.4 Občanský pohřeb

Občanské pohřby se konají ve většině případů ve smutečních obřadních síních, kde pozůstali a smuteční hosté mají možnost důstojně se rozloučit se zemřelou osobou. Tyto obřadní síně bývají mnohdy zřizovány obcemi či městskými úřady, či jde o samostatně stojící budovy na hřbitovech, nebo jsou součástí krematorií. [4]

Smuteční síň je určena k rozloučení se zemřelým. V čele společně s květinovou výzdobou je umístěn katafalk s rakví. Na určeném místě je řečník, který přečte předem připravenou smuteční řeč. Ta bývá označována jako velice složitý slohový útvar a je nutné ji přednést s úctou. Neměla by být ani krátká, ani dlouhá. Celá řeč je velice emotivní, zaměřená na jednotlivé etapy života zemřelého společně s vyjádřením soustrasti pozůstalým. [4] [47]

Symbolem rozloučení se zemřelým jsou smuteční květy. Ty se pokládají k rakvi nebo přímo na rakev po příchodu do smuteční síně. Dominantní je květinová vazba umístěná na víku rakve. Je opatřena stuhou s textem. Objednatelem těchto květin je přímý pozůstalý, jako je manžel, manželka, děti či vnoučata.

Obvykle v průběhu obřadu zazní smuteční hudba, která je předem připravena, vybrána ze seznamu reprodukováné hudby a zajištěna pomocí kvalitní aparatury. Někdy může zaznít také externí živá hudba a zpěv. Konec obřadu se odvíjí podle druhu katafalku. Buďto je rakev při posledních tónech písně spouštěna nebo odjíždí a následně opona zavírá celý

prostor s rakví. Zatímco smuteční hosté vyjadřují pozůstalým soustrast, přebírá rakem pohřební služba a odváží ji do krematoria.

V některých případech může být občanský pohřeb ukončen průvodem nebo přejezdem na hřbitov. Kde bez kněze proběhne slavnostní spuštění do připraveného hrobu či hrobky.

4 ZPŮSOBY POHŘBÍVÁNÍ

V dnešní době lze vybrat ze spousty nabízených možností posledního rozloučení s našimi blízkými. Výběr bude zcela jistě ovlivněn vyznáním, tedy příslušností k církvi, či nějaké náboženské společnosti a také finančními prostředky pozůstalých. V České republice se nejvíce využívá zpopelnění (pohřeb žehem) s obřadem, nebo bez obřadu a pohřbení do země.

4.1 Pohřeb žehem

Pohřeb žehem, tedy zpopelnění, je v současné době nejvíce využívaným druhem pohřbu. Pohřeb žehem s obřadem se provádí ve smuteční síni. Smuteční síň je místo, které je určeno k důstojnému rozloučení se zemřelým, vybavené katafalkem, květinovou výzdobou, svícemi a často i fotografií zemřelého. Je zde určeno místo pro řečníka, který přednese smuteční řeč založenou na informacích poskytnutých pozůstalými o zemřelém. Symbolem rozloučení se zemřelým a nepostradatelnou součástí pohřbu jsou také smuteční květiny. Smuteční kytice vyjadřují osobní kondolenci a pokládají se na rakev při samotném obřadu. Co se týká vazby, mají vždy sudý počet a také barva má být spíše tlumená. Každá obřadní síň má v nabídce různé druhy písní, které po výběru pozůstalými mohou zaznít v průběhu celého obřadu. Většinou se vybírají podle toho, jakou hudbu měl zemřelý rád. Po obřadu převezme pohřební služba rakev s tělem zemřelého do krematoria ke zpopelnění. [4]

Pohřeb žehem s obřadem může proběhnout také v kostele. Tam po církevním pohřbu končí role kněze, který vyzve smuteční hosty k vyjádření soustrasti pozůstalým. Následuje odvoz rakve pohřební službou, v některých případech i po krátkém průvodu, do krematoria. Následně většinou smuteční hosté odchází na smuteční hostinu, tzv. kar.

Ke zpopelnění může dojít také i bez obřadu, ať už na přání samotného zesnulého, z důvodu finančních či z jiných důvodů, na kterých se pozůstalí dohodli. V tomto případě se provede převezení těla z místa úmrtí či dočasného uložení přímo do krematoria ke zpopelnění. [9]

V obou případech, ať už zpopelnění s obřadem nebo bez obřadu, si pozůstalí vyzvednou urnu s popelem. Urnu lze uložit do urnového hrobu, což je menší hrob pod jeho deskou je místo určené k uložení urny. Dále do rakvového hrobu, a to buď do země, kterou je hrob zasypán nebo po odkrytí krycí desky uložení do země nebo do hrobového místa. Urnu lze uložit do hrobky, pokud ji pozůstalí vlastní, nebo uložení do schránky v kolumbáriu. [9]

Lidský popel lze uložit vsypem nebo rozptylem. Vsyp znamená vysypání popele z urny na místě, které je předem, zpravidla v kruhovém tvaru, vyhloubeno v zemi. To znamená, že vsyp je spojen s určeným hrobovým místem, které má přesné souřadnice na vsypové loučce. Na rozdíl od toho rozptyl, který je více v České republice rozšířen, se provádí tak, že popel je přesypán do vhodného náhradního obalu, který je estetický a lépe uchopitelný. Následně osoba, která provádí rozptyl a většinou přednáší smuteční řeč, provede rozsypaní popela pomocí různých pomůcek do trávníku. Ukázkou může být rozptylová loučka na obrázku (Obr. 2). Tato se nachází na veřejném pohřebišti ve Vimperku. [9]

Obr. 2 Rozptylová loučka ve Vimperku

4.2 Pohřeb do země

Nejstarší a nejběžnější pohřeb je jistě pohřeb s uložením do země. Tento druh pohřbu může být jak církevní, tak civilní. Pokud se pozůstalí rozhodnou pro církevní pohřeb, pohřební služba zajistí všechny potřebné náležitosti pro provedení obřadu v kostele nebo kapli, od katafalku, přes svícny, stojany na věnce, květinovou výzdobu, kněze, případně civilního řečníka. [9]

V kostele či kapli se sejdou pozůstalí a smuteční hosté, aby se rozloučili u rakve se zemřelým. Obřad probíhá většinou společně se Mší svatou vedenou knězem. Součástí obřadu jsou církevní ceremoniály dle dané církve. Pokud si pozůstalí přejí civilního řečníka, ten při obřadu přednese předem připravenou smuteční řeč vycházející z informací od

pozůstalých o zemřelém. V kostele zazní hudba, která může být zajištěna pohřební službou živá (ta zní před kostelem již před samotným obřadem, tak i po obřadě) nebo reprodukováná. Menší dechová hudba je většinou ve složení dvě křídlovky, tenor, baryton a tuba. [9]

Po obřadu následuje naložení rakve se zemřelým do přistaveného pohřebního vozu, který je součástí smutečního průvodu a následuje přesun většinou za tónů živé hudby na hřbitov k rodinnému hrobu či hrobce. Přípravu, tedy vykopání hrobu nebo otevření hrobky, předem zajišťuje pohřební služba. Kněz provede vykropení rakve svčcenou vodou a následuje spuštění rakve do hrobu, většinou za tónů písně „Blíž k Tobě, Bože můj“.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 POSOUZENÍ SOUČASNÉHO STAVU POHŘEBNÍCH SLUŽEB A JEJICH ČINNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE

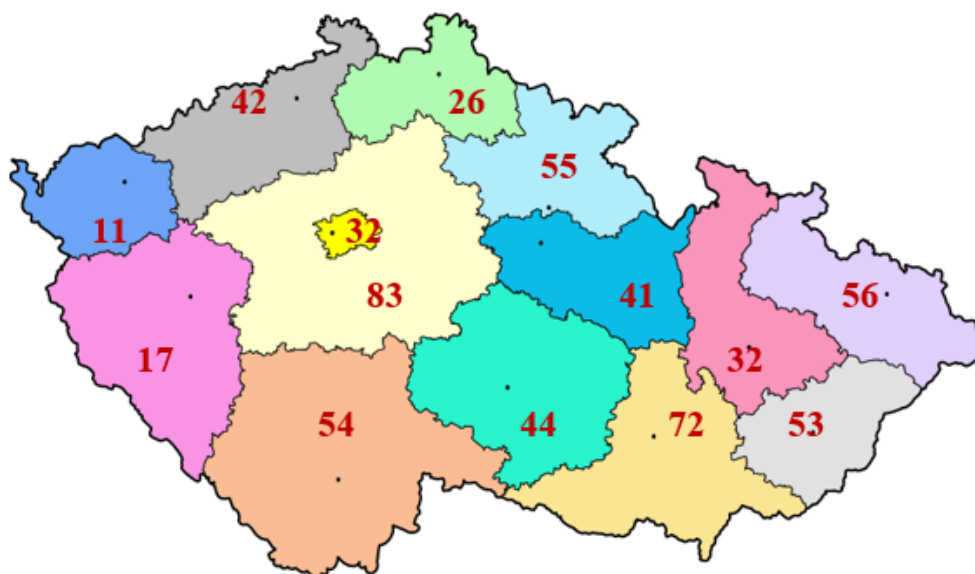
Smrt blízkého člověka je vždy smutnou událostí v životě každého z nás. Dříve či později nás zasáhne smutná zpráva o úmrtí a naším úkolem bude vyhledat pohřební službu a využít jejích služeb.

5.1 Pohřební služby v České republice

Ústředním orgánem státní správy v oblasti pohřebnictví je Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. Koncesi k provozování pohřební služby vydává na základě žádosti fyzickým či právnickým osobám živnostenský úřad. Celkový počet pohřebních služeb k 31. 12. 2019 v jednotlivých krajích České republiky je 618 (Tab. 1 a Obr. 3). [40]

Tab. 1 Pohřební služby v jednotlivých krajích [38]

Kraj	Počet pohřebních služeb
Hlavní město Praha	32
Středočeský kraj	83
Jihočeský kraj	54
Plzeňský kraj	17
Karlovarský kraj	11
Ústecký kraj	42
Liberecký kraj	26
Královéhradecký kraj	55
Pardubický kraj	41
Kraj Vysočina	44
Jihomoravský kraj	72
Olomoucký kraj	32
Moravskoslezský kraj	56
Zlínský kraj	53
Celkem	618

Obr. 3 Pohřební služby v ČR [35] [38]

Český statistický úřad zpracovává a poskytuje celou řadu informací. Na základě dostupných údajů lze sestavit tabulku pohřbů za posledních 5 let na území ČR. (Tab. 2) Při zpracování jsem vycházela ze skutečnosti, že každý zemřelý musí mít vypraven pohřeb.

Tab. 2 Počet provedených pohřbů na území ČR [33]

Rok	Počet provedených pohřbů
2015	111 173
2016	107 750
2017	111 443
2018	112 920
2019	112 362

5.2 Činnosti pohřební služby

Při vypracovávání bakalářské práce jsem se obrátila na tři pohřební služby, které mi poskytly řadu cenných informací. Především Řád pro provozování či Řád pro provoz pohřební služby mi byly studijním materiálem, ze kterého jsem čerpala nespočet cenných informací. První oslovenou pohřební službou byla Pavel Makový – Pohřební služba, s. r. o., dále Pohřební služba FCC Prostějov, s. r. o., která má ve městě více jak 100letou tradici. Poslední oslovená

pohřební služba byla jedna z menších, jejímž zřizovatelem je městys, který si nepřeje být jmenován.

Pohřební služba Pavel Makový, s. r. o. se sídlem v Prostějově, kterou jsem navštívila, mi poskytla informace z její dlouholeté praxe. Poskytla mi vlastní Řád pro provoz pohřební služby, který byl schválen Krajskou hygienickou stanicí v Olomouci dne 20. 9. 2018 a ze kterého jsem čerpala. Tato pohřební služba byla založena v roce 1998 a v současné době má dvě objednávkové kanceláře, tiskárnu smutečních oznámení a vlastní vazárnu květin a věnců. [50]

V roce 2005 získala Znak kvality vyobrazený na obrázku (Obr. 4), který propůjčuje Sdružení pohřebnictví v ČR pouze svým členům, kteří o zapůjčení požádají a splňují stanovená kritéria. Toto propůjčení je na dobu 3 let a znovu je nutné si o něj požádat. [50]

Obr. 4 Znak kvality [17]

5.2.1 Hlavní služby provozovatele

Mezi hlavní služby poskytované pohřební službou patří především pohotovostní služba nonstop. Pohřební služba pro převozy lidských pozůstatků je k dispozici 24 hodin denně. Před převzetím těla zemřelého musí pracovník pohřební služby provést kontrolu označení těla lékařem (označení zesnulého na stehně, identifikační štítek na noze, popis na transportním vaku) a je povinna se řídit pokyny, které jsou uvedeny v Listě o prohlídce zemřelého (Příloha I.). Pracovníci vždy dodržují základy pietního zacházení se zemřelým. Dále pohřební služba zajistí hygienické zaopatření těl zemřelých, oblečení a líčení dle požadavků vypravitele, a to v místnosti k tomuto účelu určené. Tato místnost je součástí technické provozovny pohřební služby. Pohřební služba provádí manipulaci s lidskými pozůstatky, uložení zemřelého do rakve či přepravu rakve, včetně mezinárodních převozů lidských pozůstatků a lidských ostatků. Samotná manipulace je vždy zajištěna dvěma

pracovníky pohřební služby. Provozovatel dále provádí uložení lidských pozůstatků do chladicího zařízení s udáním počtu dnů chlazení. [8]

K převozu pohřební služby používají pohřební vozy. Tato motorová vozidla musí odpovídat požadavkům, které jsou uvedeny v § 9 odst. 1 zákona o pohřebnictví. V minulosti se většinou využívalo černé Škody 1203. Dnes jsou tyto vozy poměrně nenápadné, upozorňují na sebe maximálně logem dané pohřební služby. Dodavatelské firmy nabízí pohřební vozy pro 2 rakve nebo výhodnější varianta pro 4 rakve. Ložný prostor je určen výhradně k přepravě v rakvích nebo pomocí transportních nosítek s transportními vaky. Provozovatel je povinen tyto vozy udržovat v řádném technickém stavu. Provádí pravidelnou údržbu od mytí, čištění interiéru kabiny a mytí až k dezinfekci ložného prostoru. Za pohřební vůz můžeme také označit vhodně ozdobený koňský povoz, kočár, žebříňák, lafetu, sáně, hasičské či vojenské vozidlo. Záleží na přání zesnulého či volbě vypravitele pohřbu. [7]

Dalšími hlavními službami jsou vyšší hygienické zaopatření těl zemřelých, jako je manikúra, ošetření nebo nalíčení obličeje, obstarání nosičů rakve nebo pohřebního průvodu. [45]

Pohřební služba také zajišťuje pohřbení do země, tedy uložení lidských pozůstatků a lidských ostatků do hrobu nebo hrobky, případná manipulace s dříve pohřbenými lidskými pozůstatky nebo ostatky, či provedení exhumace. Před výkopem hrobu na pohřebišti musí pohřební služba požádat o souhlas provozovatele pohřebiště. Minimální světlost, která je potřebná pro spouštění rakve, je v hlavě hrobu 80 cm a v nohou může být zúžena na 70 cm. Délka potom takového hrobu je od 210 cm do 215 cm. Hloubka hrobu činí 150 cm. Při kopání hrobu je nutné uložit bezpečně vykopanou zeminu. Vykopanou zeminu lze uložit na volné místo v potřebné vzdálenosti, nebo se uloží do bedny, která se umístí do uličky mezi hroby na trámy či nosníky, nebo se zemina odveze dopravním prostředkem pryč a po skončení obřadu a odchodu pozůstalých se následně vrátí zpět. Příprava hrobky spočívá v odkrytí krycí desky, která může být z jednoho kusu kamene nebo může být vícedílná. [9]

Při kopání hrobů je také velmi důležitá tzv. tlecí doba, což je doba, kdy hrob nesmí být otevřen. Provozovatel pohřebiště je povinen mít zpracovaný hydrogeologický průzkum, který je základem krajské hygienické stanice pro stanovení tlecí doby a maximální hloubky hrobů. Tlecí doba je většinou stanovena na 10 let a hloubka hrobu je standardně 1,5 m. [9] Velmi důležitým faktem je manipulace s hrobem či hrobkou. Rakev či urna může být uložena do hrobu či hrobky pouze se souhlasem spoluvlastníků hrobového zařízení nebo spolunájemcem hrobového místa. [4]

Poslední hlavní činností pohřební služby je předání urny s lidskými ostatky, a to výhradně objednavateli pohřbu. Lhůty pro převzetí a způsob převzetí je obvykle předem dohodnut již při sjednání pohřbu, nebo až na základě zaslané výzvy k vyzvednutí. Převzetí urny s lidskými ostatky stvrdí objednavatel svým podpisem do knihy výdeje urn. [7]

5.2.2 Vedlejší služby provozovatele

Vedlejší neboli doplňkovou službou provozovatele pohřební služby je v první řadě sjednání příkazní smlouvy o vypravení pohřbu. Předmětem smlouvy o vypravení pohřbu je především úprava lidských pozůstatků včetně mytí, holení, stříhání či jiných kosmetických úprav, oblečení do oděvu, opatření rakve a následné uložení lidských pozůstatků do rakve. Ukládání zemřelého do rakve provádí vždy dva pracovníci pohřební služby a zároveň provedou kontrolu identifikačních znaků tak, aby vyloučili záměnu a následné uložení v konečné rakvi do hrobu či hrobky, nebo předání lidských pozůstatků ke zpopelnění v krematoriu. [7] [45]

Velmi důležitou vedlejší činností pohřební služby je obstarání rakví, včetně jejich vybavení, ozdob a smutečního zboží. Největší výrobce dřevěných rakví v České republice je společnost Setora, spol. s r. o. v Počátcích. Mnou oslovená Pohřební služba Pavel Makový, s. r. o. spolupracuje s firmou, která již 5 let působí na českém trhu, a to s firmou PETR KRAUS, spol. s r.o. se sídlem v Mimoni (Obr. 5). Každá rakev musí odpovídat normě ČSN Rakve 49 3160 a mít prohlášení o shodě výrobku s touto normou (Příloha II.). Je třeba mít také na paměti, že požadavky na kremační rakve zpravidla splňují i rakve určené do země, ovšem nikoli naopak.

KR - 12 tmavá

Obr. 5 Rakev obřadní smrková [46]

Zhotovení smutečního oznámení a jeho následné zveřejnění je zahrnuto do vedlejší činnosti provozovatele. Smuteční oznámení (Příloha III.) bývá často označováno jedním slovem parte a jde většinou o černě tištěné papírové oznámení ve formátu A4, kterým se oznamuje úmrtí blízké osoby. V současné době se používá i zlatá barva na papíře se smutečním motivem.

Sjednání a samotný smuteční obřad zajišťuje provozovatel pohřební služby. Veškeré požadavky objednavatele pohřbu se uvedou v Objednávce pohřbu (Příloha IV). Většinou pohřební služby mají své vlastní obřadní síně, pokud tomu tak není, sjednají prostory určené k tomuto účelu. Pokud se pozůstalí rozhodnou pro církevní pohřeb, pohřební služba zajistí tento typ smutečního obřadu v sakrálním objektu včetně proslovu smutečního řečníka, duchovního nebo zástupce církve. [7]

Další vedlejší činností je obstarání a dodání květinových darů a smuteční výzdoba. Pohřební služby spolupracují s osvědčenými dodavateli smutečních vazeb. Smuteční kytice vyjadřuje zármutek nad ztrátou osoby. Druh květiny se odvíjí od toho, zda zemřela žena, muž nebo mladý člověk, jakou květinu zemřelý měl v oblibě. Smuteční kytice se vystavují přímo na rakev nebo v blízkém prostoru u ní. Smuteční věnce a květinové aranžmá se vystavují na stojanech. Smuteční vazby mají vždy sudý počet. Pokud o to vypravitel pohřbu projeví zájem, kromě květinových darů obstará pohřební služba také hudební doprovod formou živé hudby nebo hudby reprodukované. Dále se v případě zájmu postará o zajištění dopravy pro smuteční hosty sjednanými autodopravci.[8]

Neméně důležitou úlohu jistě plní v oblasti poradenské. Poradenská služba pro pozůstalé, vyřízení úmrtního listu na matrice, převzetí osobních věcí v nemocnici, zajištění nekrologu apod.

6 RIZIKA PŘI ČINNOSTI POHŘEBNÍCH SLUŽEB

Pracovní prostřední a pracovní podmínky zcela jistě ovlivňují pracovní činnost jednotlivých pracovníků pohřebních služeb, a tím mohou způsobovat rizika. Dlouhé pracovní hodiny i práce těchto zaměstnanců může být velmi stresující díky činnostem, jako jsou vícenásobné pohřby ve stejný den, či působení truchlících. Je nutné vyhledat možné zdroje rizika v pracovním prostředí, zjistit jejich příčiny a zdroje. To znamená neustále identifikovat a hodnotit možná rizika a na základě toho přijmout opatření, která povedou k jejich odstranění.

6.1 Identifikace rizika v pohřebních službách

Pomocí metody What – If, „co se stane, když“ (Tab. 3) lze identifikovat možná rizika, kterým jsou vystaveni pracovníci pohřebních služeb při některých činnostech. Podstata uvedené metody je zřejmá již z jejího názvu. Jedná se o hledání závěrů („co by se stalo“) za předpokladu („kdyby se stalo ...“). [12]

Tab. 3 What – If

What – If			
Identifikace rizik v pohřebních službách			
	Následek	Příčina	Opatření
1.	Onemocnění v důsledku nemoci přenášené krví či tělními tekutinami při manipulaci s tělem	Potřísnění krví či tělními tekutinami	Zabránění přímého kontaktu s tělem, důsledné dodržování používání OOPP
2.	Onemocnění v důsledku nemoci přenášené vzduchem	Vdechnutí zamořeného vzduchu	Zabránění přímého kontaktu s tělem, důsledné dodržování používání OOPP
3.	Úraz elektrickým proudem	Nahodilý dotyk s odizolovanými živými částmi kabelů	Zabránění neoprávněného zásahu do elektrické instalace, pravidelná kontrola
4.	Poranění zad	Nesprávná manipulace se zemřelým, poranění prudkým nekoordinovaným pohybem	Používání vhodných pomůcek určených pro přenášení, dodržování bezpečnostních přestávek

Tab. 3 What – If (pokračování tabulky)

What – If			
Identifikace rizik v pohřebních službách			
	Následek	Příčina	Opatření
5.	Zасыпání osoby	Sesuv půdy na zaměstnance nebo pád břemene (pomníku)	Dodržování předepsaných bezpečnostních předpisů, používání OOPP, pravidelná kontrola břemene
6.	Špatné dýchání, podrážděná pokožka, zarudnutí	Manipulace s tělem, které bylo před smrtí vystaveno radioaktivitě	Důsledné používání OOPP
7.	Podráždění pokožky, alergie na balzamovací látku	Balzamování zemřelého	Důsledné používání OOPP
8.	Špatné dýchání, podrážděná pokožka, zarudnutí	Manipulace s tělem, které bylo před smrtí vystaveno cytostatické léčbě	Důsledné používání OOPP
9.	Změna zaměstnání	Psychická náročnost při sebevražedných a vražedných událostech, smrt mladistvých, emocionální vypětí	Absolvování školení či odborného semináře
10.	Úraz s poškozením zdraví či trvalými následky	Srážka vozidel, najetí na překážku, osoby v komunikaci, převrácení vozidla	Odborná i zdravotní způsobilost pro řízení vozidla, pravidelné školení řidičů
11.	Pracovní úraz, nemoc z povolání	Koordinace práce	Provádět pravidelné školení o BOZP, koordinace práce, komunikace mezi jednotlivými pracovníky
12.	Zakopnutí, pád, podvrknutí	Podlaha, schody	Udržování volného prostoru pro pohyb zajišťující bezpečný průchod
13.	Poranění očí	Zasažení očí desinfekční látkou	Důsledné používání OOPP k ochraně očí
14.	Pracovní úraz, nemoc z povolání	Nedostatečná kvalifikace	Vstupní školení, správný výběr zaměstnanců

Tab. 3 What – If (pokračování tabulky)

What – If			
Identifikace rizik v pohřebních službách			
	Následek	Příčina	Opatření
15.	Pořezání o rozbité skleněné výplně	Skleněná výplň oken	Výběr vhodného druhu skla
16.	Prochladnutí	Nízká teplota	Používání ochranného oděvu proti prochladnutí
17.	Přehřátí	Vysoká teplota	Používání ochranného oděvu, pitný režim
18.	Horečka, bolest svalů, únava, dušnost, kašel, bolest v krku	Manipulace s tělem s potvrzenou nákazou COVID-19	Důsledné používání OOPP

6.2 Možná rizika v pohřebních službách

Práce pracovníků pohřebních služeb je náročná především fyzicky, vlivem klimatických podmínek, expozicí prachu či biologických činitelů a v neposlední řadě také psychicky. V této kapitole uvádím na základě What – If analýzy některá rizika, která mohou ohrozit zdraví nebo bezpečnost při činnosti těchto pracovníků.

6.2.1 Biologická zátěž pracovníků v pohřebních službách

Pracovníci pohřební služby jsou často vystaveni riziku kontaktu s infekcí. Zdrojem infekce při manipulaci se zemřelým se tak stává krev nebo jiné tělesné tekutiny, jako jsou sliny nebo pleurální tekutiny (tekutina nacházející se v pleurálním prostoru, který obklopuje plíce), dále odpadními produkty, jako jsou výkaly a moč, nebo přímým kontaktem s tkáněmi, např. pokožkou nebo kontaminovanými povrchy či předměty, např. jehlou. [37]

Přenos infekce lze proběhnout i vzduchem při vdechnutí malých částic ve vzduchu, přenosem kapek při postříkání tělními tekutinami, např. krví, nebo přímým kontaktem. Zda opravdu dojde k nákaze je individuální, důležitou roli zde sehrává imunitní systém jednotlivých pracovníků.

Pracovníci pohřebních služeb jsou ohroženi při poranění kůže, kdy má infekce možnost do organismu proniknout krví přenášející se viry, jako je hepatitida typu D, hepatitida typu

C nebo virus lidské imunodeficiency neboli HIV. K poranění kůže může dojít ostrými předměty, jako jsou jehly, skalpely, rozbité sklo v místě úmrtí apod.

Na konci roku 2019 se v Číně objevily první zprávy o novém virovém onemocnění, které se brzy rozšířilo takřka po celém světě. V České republice byly dne 1. března 2020 potvrzeny první tři případy tohoto virového onemocnění. Virové nebezpečí, kterým jsou pracovníci pohřebních služeb ohroženi při manipulaci s těly zemřelých osob, je onemocnění COVID-19, které způsobuje vir SARS-CoV-2. Tento vir má schopnost přežívat na různých druzích povrchů. Informace o tom, jak tento vir přežívá v těle zemřelého, nejsou zatím k dispozici. [14]

Na základě rozhovoru s majitelem Pohřební služby Pavel Makový, s. r. o. bylo zjištěno, že ani samotná pohřební služba převážející zemřelého nemá přístup k informaci o možné infekční nákaze. Přesto žádné zvláštní očkování se nevyžaduje. Nutností je ovšem pravidelné očkování proti tetanu.

6.2.2 Elektrická zařízení v pohřebních službách

Elektrická zařízení vytvářejí rizika pro zdraví a bezpečnost. Může dojít k úrazu elektrickým proudem, popáleninám, případně následným zraněním, jako např. pádům, a to dotykem osob s živými částmi, tj. s částmi, které jsou běžně pod napětím, dotykem s částmi, které jsou vlivem špatných podmínek (poruchou izolace) odizolovány apod.

Nejčastěji používaným elektrickým zařízením je v tomto případě fén pro účely vysoušení vlasů po mytí při hygienickém zaopatření zemřelého. I tento přístroj podléhá pravidelným revizím elektrických zařízení podle normy ČSN 33 1500 (331500) - Elektrotechnické předpisy, revize elektrických zařízení, která se provádí ve vlhkém prostředí jedenkrát za tři roky.

6.2.3 Fyzická zátěž pracovníků v pohřebních službách

Fyzickou zátěží v tomto případě rozumíme manuální manipulace s tělem, při které lze vzniknout poranění zad nebo svalové napětí při zvedání nebo přemístování zemřelého, při zvedání a přemístování jak prázdných, tak i plných rakví, nebo nošení rakví na pohřbech. Při manipulaci s tělem nebo při manipulaci s rakví je nutná vysoká, opakovaná a trvalá síla. Dochází k velkému svalovému úsilí při nepříjemném držení těla při ohýbání a zvedání těžkého nákladu, v tomto případě hovoříme o váze nad 50 kg. [28]

Fyzickou zátěží také rozumíme opakovaný pohyb při výkopu hrobů. Při této činnosti je nezbytné, aby pracovník při výkonu nebyl sám, a to pro případ, kdyby došlo k sesuvu půdy, a tím k částečnému nebo úplnému zavalení pracovníka v hrobě. [9]

6.2.4 Ionizující záření v pohřebních službách

Přírodním zdrojem ionizujícího záření je sluneční záření. Při práci na hřbitovech mohou být pracovníci při výkonu své práce vystaveni slunečnímu ultrafialovému záření. Větší riziko ovšem představuje osoba, která byla před smrtí léčena radioaktivním materiálem a manipulace s ní je nebezpečná z důvodu radioaktivity.

6.2.5 Chemická zátěž pracovníků v pohřebních službách

Při vykonávání činnosti jsou pracovníci v pohřebních službách vystaveni široké škále výrobků, které obsahují nebezpečné chemické látky, ať už jde o balzamovací přípravky, dezinfekční prostředky, čisticí prostředky, produkty pro pohřební vozy, leštidla a jiné přípravky určené k povrchové úpravě rakví, různé jedy přítomné u osob, které spáchaly sebevraždu, a v neposlední řadě cytotoxická léčiva, která jsou přítomná u zemřelých pacientů s onkologickou léčbou. Pracovníci jsou těmto látkám vystaveni během přípravy těla a balzamování, pokud zemřelé osoby léky tohoto typu užívaly v nedávné době.

Cytotoxická léčiva jsou vysoce toxická a jsou označována za karcinogenní látky. Látky způsobující vrozené vady jsou teratogeny a látky způsobující mutace jsou označovány jako mutageny. Důležitá je také expozice, tedy doba, po kterou je pracovník pohřební služby vystaven působení těchto nebezpečných látek. Což představuje vážné riziko ohrožující zdraví pracovníků nebo zhoršení stávajících zdravotních problémů. [48]

Další velmi nebezpečnou látkou ohrožující pracovníky v pohřebních službách, které způsobují vznik rakoviny, je formaldehyd. Jde o látku používanou při balzamování zemřelých. Formaldehydové látky způsobují specifickou formu leukémie, a to myeloidní leukémií. Vznik rakoviny v souvislosti s délkou zaměstnání, pracovními postupy a expozice formaldehydu pracovníků pohřebních služeb bylo prokázáno na sympoziu již v roce 2008 Environmental Mutagen Society. Zde epidemiologické studie poukazují na souvislost mezi expozicí formaldehydu a leukémií a mezi profesní úmrtností právě u pracovníků pohřebního průmyslu. [27] [41] [42]

Nebezpečné chemické látky se mohou do těla dostat kůží, vdechováním nebo polknutím. Akutní zdravotní problémy se objevují po jednorázovém působení, např. zarudnutí očí. Při dlouhodobém působení obvykle dochází k chronickému poškození zdraví.

6.2.6 Psychická zátěž pracovníků v pohřebních službách

Pracovníci pohřebních služeb jsou vystaveni, vzhledem k povaze zaměstnání, psychické zátěži. Jde především o emocionálně náročnou práci při jednání s pozůstalými, úzkostné stavy při vražedných či sebevražděných událostech, tragická úmrtí, události týkající se úmrtí malých dětí apod. Také vysoké pracovní nároky, jako dlouhé pracovní hodiny a časové tlaky, ovlivňují psychiku zaměstnanců. Dlouhodobá expozice těchto stresorů ovlivňuje práci negativně, dále i výkonnost, efektivitu, osobní a pracovní vztahy na pracovišti, koncentraci apod.

6.2.7 Rizika spojená s používáním pohřebního vozu

Při používání pohřebního vozu vznikají rizika. Běžná rizika vznikají při řízení samotného vozidla. Vozidlo pohřební služby může řídit pouze osoba, která dle zákona č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů vlastní řidičský průkaz skupiny B [24], pravidelně se zúčastňuje školení řidičů a má splněnou podmínku dle zákona č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a dochází na lékařské prohlídce. Další rizika jsou spojena s úklidem, kdy se provádí dezinfekčními prostředky dezinfekce vnitřního prostoru pohřebního vozu vždy po každém převozu. K dezinfekci jsou určeny desinfekční prostředky a o provedení této činnosti se provádí zápis do knihy dezinfekce. Další riziko představuje drobná údržba vozu, jako je huštění pneumatik nebo čerpání paliva, která se provádí podle potřeby. Zanedbání povinností vede k úrazům, trvalým následkům, úmrtí nebo k materiálním škodám.

6.2.8 Zátěž chladem a teplem pracovníků v pohřebních službách

Tepelné nebezpečí způsobuje popálení, opaření, zranění o předmět nebo materiály o velmi vysoké teplotě nebo naopak omrzliny nebo jiná zranění od předmětů nebo materiálů o nízké teplotě. Tato zátěž nastává vlivem trvalé práce vykonávané ve venkovních pracovištích, případně střídání pobytu v teple a chladu, jakož i práce v prostorách s umělým udržováním teploty vzduchu.

6.3 Posouzení a vyhodnocení zdrojů rizika v pohřebních službách

Posuzování rizik je proces, který má za úkol především vyhledávat rizika, analyzovat je a hodnotit. V oblasti BOZP posuzujeme rizika z pohledu bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci neboli oblast hygieny práce. Co se týká bezpečnosti práce, vyhledávání a hodnocení rizik při práci je uvedeno v § 102 zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Vyhledávat nebezpečné činitele a procesy v pracovním prostředí, zjišťovat jejich příčiny a zdroje, a především činit opatření k odstranění těchto nebezpečných zdrojů. [5] [23]

Jednoduchou polokvantitativní metodu PNH lze použít k posouzení a vyhodnocení zdrojů rizika za pomoci tří složek a těmi jsou:

- pravděpodobnosti vzniku (P),
- pravděpodobnost následku (N),
- názor hodnotitele (H).

Odhad pravděpodobnosti (P) udává uvažované nebezpečí, které lze opravdu nastat. Stanovuje se podle stupnice odhadu pravděpodobnosti číslem od 1 do 5, a to vzestupně (Tab. 4). Je zde zahrnuta míra, úroveň a kritéria jednotlivých nebezpečí a ohrožení.

Tab. 4 Pravděpodobnost vzniku a existence [11]

Pravděpodobnosti vzniku a existence nebezpečí	Stupnice
Nahodilá	1
Neppravděpodobná	2
Pravděpodobná	3
Velmi pravděpodobná	4
Trvalá	5

Pro stanovení pravděpodobnosti, tedy závažnosti nebezpečí (N), je stanovena stupnice od 1 do 5 (Tab. 5). [11]

Tab. 5 Možné následky ohrožení [11]

Možné následky ohrožení	Stupnice
Poškození zdraví bez pracovní neschopnosti	1
Absenční úraz (s pracovní neschopností)	2
Vážný úraz vyžadující hospitalizaci	3
Těžký úraz a úraz s trvalými následky	4
Smrt	5

Poslední položka, názor hodnotitele (H), zohledňuje závažnosti ohrožení, počet ohrožených osob, čas působení ohrožení, stáří a technický stav technologických zařízení, kumulace rizik pracovního prostředí, pracovní podmínky, psychosociální rizikové faktory a další možné vlivy rizika (Tab. 6).

Tab. 6 Názor hodnotitelů [11]

Názor hodnotitelů	Stupnice
Zanedbatelný vliv na míru nebezpečí a ohrožení	1
Malý vliv na míru nebezpečí a ohrožení	2
Větší, zanedbatelný vliv na míru ohrožení a nebezpečí	3
Velký a významný vliv na míru ohrožení a nebezpečí	4
Více významných a nepříznivých vlivů na závažnost a následky ohrožení a nebezpečí	5

Uvedená specifikace se využívá pro posouzení a vyhodnocení zdrojů rizika v tabulce do sloupců „P“, „N“ a „H“. Následně z jednotlivých činitelů získáme součin, jehož výsledkem je ukazatel míry rizika (1):

$$R = P \times N \times H \quad (1)$$

kde: R je riziko,

P značí pravděpodobnosti vzniku a existence,

N představuje možné následky ohrožení,

H vyjadřuje názor hodnotitele.

Bodové rozpětí následně vyjadřuje naléhavost přijetí nutných opatření (Tab. 7), která vedou ke snížení rizika a bezpečnostním opatřením, která by měla zvýšit úroveň bezpečnosti. [11]

Tab. 7 Tabulka posouzení a vyhodnocení zdrojů rizika [11]

Rizikový stupeň	R	Míra rizika
I.	> 100	Nepřijatelné riziko
II.	51–100	Nežádoucí riziko
III.	11–50	Mírné riziko
IV.	3–10	Akceptovatelné riziko
V.	< 3	Bezvýznamné riziko

Závažnost vyhodnocených rizik lze rozdělit do pěti rizikových stupňů, které jsou značeny I. až V., což je uvedeno v tabulce Charakteristika rizik (Tab. 8).

Tab. 8 Charakteristika rizik [11] [34]

Míra rizika	Hodnocení míry rizika
Nepřijatelné riziko	Riziko s katastrofickými důsledky, které vyžaduje okamžité zastavení činnosti do doby, dokud se riziko nesníží.
Nežádoucí riziko	Vyžaduje urychlené provedení odpovídajících bezpečnostních opatření, která vedou ke snížení rizika na přijatelnou úroveň.
Mírné riziko	Nevyžaduje opatření tak závažná jako u rizik kategorie II. Prostředky na snížení rizika musí být implementovány ve stanoveném časovém období.
Akceptovatelné riziko	Je přijatelné riziko, při kterém je nutno zvážit náklady na případné řešení nebo zlepšení. Většinou postačuje školení obsluhy, běžný dozor apod.
Bezvýznamné riziko	Nevyžaduje žádné zvláštní opatření. Nejedná se však o 100% bezpečnost. Je nutno o existenci rizika upozornit a uvést např. jaká organizační a výchovná opatření je třeba realizovat.

6.4 Vyhodnocení vybraných rizik v pohřebních službách

Hledání rizika souvisí s odvětvím a problematikou, ve kterém se o riziku hovoří. Za riziko lze pokládat nebezpečí, zdroj nebezpečí, pravděpodobnost, objekt vystavený nebezpečí či časové změny. Nejprve je nutné se zabývat nebezpečím a následně rizikem. [12]

Zdrojem nebezpečí mohou být neznalost jako důsledek nedostatečného vzdělání, nezkušenost, jako specifická forma neznalosti, nedbalost označována jako nedostatek jednotlivce pověřeného úkolem, omyl, který je způsoben zpravidla neúplností informací a v neposlední řadě chyba jako selhání jednotlivce způsobené zpravidla nepozorností. [12]

Riziko může být hmotné, což se zpravidla projevuje jeho měřitelností, nebo nehmotné, které souvisí s duševní činností. Toto riziko bývá někdy označováno jako psychologické riziko. [12]

Některá rizika uvedena v podkapitole 6.1 lze vyhodnotit za použití jednoduché bodové polokvantitativní metody „PNH“ (Tab. 9) a na základě vyhodnocení rizika lze stanovit bezpečnostní opatření a opatření k omezení rizika.

Tab. 9 PNH

PNH							
Druh činnosti	Zdroj rizika	Identifikace nebezpečí	Vyhodnocení závažnosti rizika				Bezpečnostní opatření Opatření k omezení rizika
			P	N	H	R	
Manipulace s tělem	Biologické riziko	Nákaza přenášená krví či tělními tekutinami	2	4	3	24	Důsledné dodržování používání OOPP, okamžité odstranění biologického materiálu
Manipulace s tělem	Biologické riziko	Nákaza přenášena vzduchem	2	1	2	4	Důsledné dodržování používání OOPP
Manipulace s tělem	Biologické riziko COVID-19	Nákaza přenášena dotykem	2	3	4	24	Důsledné dodržování používání OOPP
Používání elektrického zařízení - fěn	Elektrické zařízení – úraz elektrickým proudem	Úraz následkem zasažení elektrickým proudem při dotyku s živými částmi	2	2	1	4	Seznámení pracovníka s používáním elektrického zařízení, zamezení styku s živými částmi

Tab. 9 PNH (pokračování tabulky)

PNH							
Druh činnosti	Zdroj rizika	Identifikace nebezpečí	Vyhodnocení závažnosti rizika				Bezpečnostní opatření Opatření k omezení rizika
			P	N	H	R	
Manipulace s tělem	Fyzická zátěž	Poranění zad či svalů	4	2	3	24	Používání vhodných pomůcek pro přenášení, dodržování bezpečnostních přestávek a metodiky
Kopání hrobu	Fyzická zátěž	Sesuv půdy	3	3	4	36	Dodržování technologického postupu, bezpečnostních předpisů, používání OOPP
Kopání hrobu	Fyzická zátěž	Úraz pracovním náčiním	3	2	3	18	Dodržování technologického postupu, bezpečnostních předpisů, používání OOPP
Manipulace s tělem	Ionizující zátěž	Radioaktivita při manipulaci s tělem, které bylo před smrtí vystaveno radioaktivitě	2	1	1	2	Důsledné dodržování používání OOPP
Balzamování	Chemická zátěž	Balzamovací látky určené k ošetření zemřelého pro smuteční obřady	2	1	2	4	Důsledné dodržování používání OOPP
Manipulace s tělem	Chemická zátěž	Cytostatická léčiva	2	1	2	4	Důsledné dodržování používání OOPP
Nakládání zemřelého	Psychická zátěž	Psychická náročnosti při sebevraždných a vraždných událostech, smrt mladistvých	2	1	2	4	Absolvování školení či odborného semináře

Tab. 9 PNH (pokračování tabulky)

PNH							
Druh činnosti	Zdroj rizika	Identifikace nebezpečí	Vyhodnocení závažnosti rizika				Bezpečnostní opatření Opatření k omezení rizika
			P	N	H	R	
Jednání s pozůstalými	Psychická zátěž	Emocionální vypětí	2	1	2	4	Absolvování školení či odborného semináře
Řízení pohřebního vozu	Pohřební vůz	Dopravní nehoda	4	4	4	64	Dodržování zákona o silničním provozu, pravidelné školení řidičů
Řízení pohřebního vozu	Pohřební vůz	Technická závada	2	3	2	12	Důkladná kontrola technického stavu vozidla
Úklid pohřebního vozu	Pohřební vůz	Dezinfekce	2	1	2	4	Používání OOPP

6.5 Nejzávažnější rizika v pohřebních službách

Na základě výsledků metody PNH lze stanovit nejzávažnější rizika, kterým jsou pracovníci pohřebních služeb při výkonu svého povolání vystaveni. Podkladem pro zjištění výsledků byl součin pravděpodobnosti vzniku rizika, možných následků a názoru hodnotitele. Rizika, která spadají do skupiny „nepřijatelné riziko“, se dle výsledků použité metody nevyskytují. Jako „nežádoucí riziko“ lze stanovit riziko vzniku dopravní nehody při řízení pohřebního vozu a „mírným rizikem“ lze vymezit riziko sesuvu půdy při kopání hrobů, dále nákaza přenášená krví či tělními tekutinami nebo poranění zad či svalů při nesprávné manipulaci s tělem zemřelého. Do skupiny lze zařadit také riziko nákazy přenášené dotykem, a to onemocnění COVID-19, které způsobuje vir SARS-CoV-2.

7 NÁVRH OPATŘENÍ NA MINIMALIZACI RIZIK PRACOVNÍKŮ V POHŘEBNÍCH SLUŽBÁCH

Na základě provedených analýz vyjmenovaných rizik pracovníků v pohřebních službách lze navrhnout řadu opatření na minimalizaci rizik. Pracovníci, resp. zaměstnanci pohřebních služeb jsou na případná rizika upozorněni při vstupním školení a dále jsou pravidelně proškolení v rámci školení BOZP a požární ochrany.

7.1 Riziko vzniku dopravní nehody při řízení pohřebního vozu

Výsledky PNH metody stanovily toto riziko za nežádoucí, a proto je nutno k němu přistupovat velmi zodpovědně. Pro minimalizaci rizik je nutné především zajistit řízení takového vozu dle zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, a to na základě řidičského oprávnění uděleného pro skupinu B. [24] Případně zajistit doplnění kvalifikace.

Dále je nutné provádět pravidelná školení řidičů referentů, která doplňují jejich odborné požadavky k výkonu práce řízení motorového vozidla do 3,5 tuny. [23] Školení řidičů je zaměřeno na pravidla provozu na pozemních komunikacích [24] a bezpečnosti při jízdě, jednání při případné dopravní nehodě, řešení situací na křižovatkách apod. Obvykle dochází každoročně ke změnám v pravidlech provozu na pozemních komunikacích, a právě tyto aktualizace a novinky jsou nezbytnou součástí školení řidičů.

Každý řidič musí při řízení pohřebního vozu (Obr. 6) dodržovat pravidla o provozu na pozemních komunikacích, dále dodržovat pravidelné bezpečnostní přestávky a dle pokynů zaměstnavatele podrobit se pravidelným lékařským prohlídkám. Zcela zakázané je řízení pod vlivem alkoholu či návykových látek.

Obr. 6 Pohřební vůz [51]

Riziko vzniku dopravní nehody bude zcela jistě minimalizováno, pokud pohřební vůz bude udržován v technicky způsobilém stavu, jenž bude zajištěn pravidelnými prohlídkami, včetně zákonem stanovených technických prohlídek silničního vozidla.

Vzniku rizika dopravní nehody při řízení pohřebního vozu při průběhu smutečního průvodu lze předcházet zajištěním bezpečného průchodu přes obec, především přes křižovatky, kdy pracovník pohřební služby by měl být vybaven reflexní vestou a zpomalovat protijedoucí auta. Případně lze využít reflexního terčíku STOP. Pohřební vůz má při smutečním průvodu otevřeny dveře do úložného prostoru s rakví a květinovou výzdobou, která se většinou nachází i na vnějších stranách vozu. Řidič musí rychlost zpomalit na minimum tak, aby mohl důstojně a bezpečně proběhnout celý smuteční průvod.

7.2 Riziko sesuvu půdy při kopání hrobů

Riziko sesuvu půdy při kopání hrobů lze dle výsledků PNH metody stanovit jako mírné riziko. Samotné kopání hrobu je velmi namáhavá, a především nebezpečná činnost. Proto je z důvodu bezpečnosti, a zejména minimalizace vzniku rizika při práci nezbytné dodržování technických a organizačních opatření uvedených v nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky, především předcházení pádu pracovníka do hloubky. Dále je nutné před započatím práce určit způsob, jakým bude prostor zabezpečen proti vstupu nepovolaných fyzických osob, ať už se jedná o různé technické konstrukce, jako jsou ochranná zábradlí a jiná ohrazení, či poklopy apod. [19]

Pracovník by měl mít při kopání zajištěn přítomnost další osoby, která by v případě sesuvu půdy mohla poskytnout první pomoc. Dále je nutné před samotným výkopem provést kontrolu stability pomníku a obrub. V průběhu výkopových prací je nutno dodržovat požadavky BOZP na staveništi. Zejména je nutné věnovat pozornost na případné šlápnutí na zkorodované hřebíky nebo jiné ostré předměty. Při kopání hrobů je nutno používat předepsané OOPP, jako je ochranný oděv, pevné rukavice a obuv s ocelovou špičkou. [9]

Dále se doporučuje provádět pažení hrobů, a to především u dvoj hrobů nebo při nesoudržné zemině. Důležitou rolí v tomto případě sehrávají povětrnostní podmínky. Zemina v době oblevy či po vytrvalých deštích bude mít jistě jinou soudržnost než v době mrazů. Celý výkop je nutné zajistit překrytím a vykopanou zeminu uložit buďto na volné místo mezi

hroby nebo do bedny k tomu určené, jako je vyobrazeno na obrázku (Obr. 7), která se nesmí pokládat na okolní hroby, ale vždy v uličce mezi hroby se umístí na trámy.

Obr. 7 Zabezpečená bedna se zeminou

Další možností je vykopanou zeminu naložit a odvézt dopravním prostředkem pryč a následně přivést zpět. Pro minimalizaci rizika je nutné celý prostor zabezpečit páskami či jinými zábranami, aby případné fyzické osoby nemohly vstoupit do prostoru a způsobit si pádem zranění.

7.3 Riziko nákazy přenášené krví či tělními tekutinami při manipulaci s tělem zemřelého

Riziko nákazy přenášené krví či tělními tekutinami, kterému jsou pracovníci pohřebních služeb vystaveni při manipulaci s tělem zemřelého, bylo stanoveno jako mírné riziko. Přesto vniknutí bakterie, virů či různých parazitů do těla pracovníků pohřebních služeb lze zabránit nejen vhodným chováním či odstraněním zdroje rizika, ale především důsledným používáním OOPP, jako jsou jednorázové gumové rukavice, účinný filtr, pláště, ochranné zástěry, ochranné brýle nebo štít. [7]

U rizika, jehož zdrojem je expozice biologického činitele, je nutné dle povahy, míry a doby expozice rozhodnout o potřebných opatřeních vedoucích k ochraně zdraví pracovníků nejen v pohřebních službách, jako je uvedeno v nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci. Především dodržování hygienických návyků a stanovených pracovních postupů vede k ochraně zdraví při práci. [25]

Při náhodné kontaminaci pokožky biologickým materiálem je nutno provést dezinfekci kontaminovaného místa dezinfekčním prostředkem s virucidním účinkem. Textilní ochranné

oděvy, jako je pracovní plášť, jsou prány buďto vlastní pračkou, nebo v čistírně na prací cyklus – dezinfekce prádla na 90 °C a za použití pracích prášků k tomuto určených. [7]

Vzhledem k tomu, že většinou nejsou k dispozici přesné informace o možném riziku infekce, je třeba se v prostředí s případnými předměty a při manipulaci se zemřelým zacházet tak, jako by se jednalo o možný zdroj rizika.

7.4 Riziko poranění zad či svalů při manipulaci s tělem zemřelého

Dalším mírným rizikem lze stanovit riziko poranění zad či svalů při manipulaci s tělem zemřelého. Jedná se o činnosti, které vyžadují použití fyzické síly. Špatná manipulace s tělem zemřelého ohrožuje zdraví pracovníka. Proto je důležité pro minimalizaci poškození zdraví používat správnou techniku, s níž jsou pracovníci zaškoleni a zacvičení.

Práce spojená se zdviháním břemene způsobuje fyzickou zátěž, a to intenzivní činnost svalstva trupu, horních a dolních končetin. Nesprávným zdviháním pak dochází k natržení svalu, poranění kloubu nebo poškození bederní páteře. Hodnocení zdravotních rizik jako i vymezení ruční manipulace s břemeny stanovuje nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci. [25]

Samotná manipulace je vždy prováděna dvěma pracovníky pohřební služby a prostředky k tomu určenými, jako jsou transportní vaky. Vždy mít na paměti provádět manipulaci s tělem zemřelého s úctou. [7]

7.5 Riziko nákazy COVID-19 přenášené dotykem

Při manipulaci s tělem zemřelého, u kterého byly pozitivní testy na přítomnost viru SARS-CoV-2, vzniká mírné riziko přenosu nákazy. Byť se doposud neobjevily žádné podložené zprávy o tom, že by při manipulaci s tělem zemřelého s nemocí COVID-19 došlo k jejímu přenosu, nízké riziko tu přesto existuje. K přenosu viru dochází především kapénkovou infekcí, přičemž nejčastějšími cestami vniknutí viru do těla jsou oči, ústa a nos. Vzhledem k těmto skutečnostem nelze tělo zemřelého považovat za zdroj kapénkové infekce. Ovšem dle vyjádření ministerstva zdravotnictví může k přenosu nákazy dojít dotykem, a to především z důvodu schopnosti viru přežít na různých typech povrchů. [14]

Přenosu lze zabránit důsledným používáním vhodných OOPP, především respirátorů filtrační třídy FFP2 nebo N-95, dále rukavice, voděodolný empír s dlouhými rukávy a ochrana očí a obličeje. [14]

7.6 Osobní ochranné pracovní pomůcky pracovníků v pohřebních službách

Ochranu zdraví a bezpečnost těchto pracovníků mohou zabezpečit osobní ochranné pracovní pomůcky. Při některých činnostech jsou tyto pomůcky nepostradatelné a povinností zaměstnavatele je zajistit bezpečné prostředí. Pokud rizika nelze odstranit, je nutné poskytnout OOPP, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky. [23]

Osobní ochranné pracovní pomůcky pro zaměstnance pohřební služby při manipulaci se zemřelým se řídí §104 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. OOPP jsou ochranné prostředky, které chrání zaměstnance před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce a musí splňovat stanovené technické požadavky na osobní ochranné prostředky. [23]

Při výkonu své činnosti používají především:

- jednorázové rukavice s označením CE EN 374–5 a piktogramem odolnosti proti biologickým rizikům (mikroorganismům), případně s piktogramem chemického nebezpečí při práci s nebezpečnými chemickými látkami či směsmi označenými CE EN 374–1,
- pracovní zástěra,
- pracovní plášť,
- ochranný oděv,
- overal,
- účinný filtr (rouška),
- ochranné brýle (určeny k ochraně zraku jen v případě, kdy není nutno chránit celý obličej),
- galoše,
- gumové holínky,
- pokrývka hlavy,
- ochrana sluchu (používá se při hladině zvuku vyšší než 85 dB). [7] [13]

ZÁVĚR

Pojem smrt a umírání bývá někdy považováno jako tabuizované téma. Avšak jak krásný je vznik života, tak nezbytné je i jeho ukončení. V mnoha kulturách se přistupuje k rozloučení se zemřelým různě. Od předání lidských ostatků přírodě až k uchování těla pro další generace. Téma smrti je mnohdy zapuzovaná myšlenka, ale přesto je nezbytné se s tímto tématem seznámit bez předsudků a s pokorou. Každé ukončení života je vždy spojeno s mnoha emocemi a smutkem. Samotný akt pohřbu je podmíněn způsobem provedení a do určité míry i vírou zemřelého a jeho pozůstalých. Ve středoevropském a vlastně převládajícím křesťanském prostředí jsou způsoby pohřbu podobné. Hlavním aspektem je vždy pocta a snaha o obřad plný úcty a respektu. Ke všem těmto aspektům je důležité přistupovat jak při obřadu, tak při manipulaci, uchování a posléze pohřbení těla zemřelého.

Hlavní zdroje informací, které jsem implementovala ve své práci, bych rozdělila do tří informačních kanálů. Prvním bylo setkání s praxí, a to byly konzultace s vedením firmy Pohřební služba Pavel Makový, s. r. o. Prostějov. Při těchto konzultacích jsem se dozvěděla mnohé z praxe a z procesů, které jsou závazné pro poskytování pohřební služby. Nedílnou a důležitou součástí bylo studium odborné literatury jak v tištěné formě, tak i z dostupných internetových zdrojů. A v neposlední řadě bylo pro mě inspirativní studium mého oboru na Fakultě logistiky a krizového řízení v Uherském Hradišti.

Cílem bakalářské práce bylo posoudit možná rizika, kterým jsou pracovníci pohřebních služeb při výkonu své činnosti vystaveni. V úvodu teoretické části uvádím základní terminologii z oblasti pohřebnictví a bezpečnosti práce, která se vztahuje k tématu bakalářské práce a na základě terminologie lze blíže proniknout do celé problematiky. Provozování pohřebních služeb upravuje řada právních předpisů, především zákon č. 193/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. I přes všechny zákonné povinnosti přistupují pracovníci pohřebních služeb k nakládání s lidskými ostatky a lidským pozůstatky důstojně a morálně.

V úvodu praktické části se zabývám pohřebními službami, jejími povinnostmi a činnostmi, ať už hlavními, tak i vedlejšími. Na základě rozhovorů s majiteli a pracovníky pohřebních služeb jsem mohla řadu rizik identifikovat, a to pomocí metody What – If. Rizik, kterými jsou pracovníci pohřebních služeb ohroženi, je poměrně dostatečné množství. Pomocí polokvantitativní metody PHN jsem jednotlivá rizika ohodnotila. „Nepříjemné riziko“,

které vyžaduje okamžité zastavení činnosti do doby, dokud se riziko nesníží, nebylo stanoveno žádné. Riziko pracovníků pohřebních služeb, jakým je riziko vzniku dopravní nehody při řízení pohřebního vozu, bylo stanoveno za „nežádoucí riziko“. Riziko sesuvu půdy při kopání hrobů, riziko nákazy přenášené krví či tělními tekutinami, poranění zad či svalů při manipulaci s tělem zemřelého a riziko nákazy COVID-19 přenášené dotykem, bylo stanoveno jako „mírné riziko“. Těmto všem rizikům v závěrečné části navrhuji opatření na minimalizaci jejich vzniku, a tím zamezení negativního působení.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČSN 49 3160-1: *Rakve – Část 1: Obecné a mechanické požadavky a značení*. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2014.
- [2] ČSN EN 15017: *Pohřební služby – požadavky*. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2013.
- [3] HANÁKOVÁ, Eva. *Práce a zdraví, rizikové faktory pracovního prostředí*. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, 2008. *Bezpečný podnik*. ISBN 978-80-86973-07-4.
- [4] KOTRLÝ, Tomáš. *Pohřebnictví: právní zajištění piety a důstojnosti lidských pozůstatků a ostatků*. Praha: Linde Praha, 2013. *Praktická příručka (Linde)*. ISBN 978-80-86131-95-5.
- [5] NEUGEBAUER, Tomáš. *Vyhledání a vyhodnocení rizik v praxi*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-072-2
- [6] PALEČEK, Miloš. *Prevence rizik*. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1117-7.
- [7] *Pavel Makový – Pohřební služba, s. r. o.: Řád pro provoz pohřební služby*. Prostějov: Pohřební služba – Pavel Makový, 2018.
- [8] *Řád pro provozování pohřební služby*. Prostějov: FCC Prostějov, 2018.
- [9] STEJSKAL, David a Jaroslav ŠEJVL. *Pohřbívání a hřbitovy*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-680-6.
- [10] ŠAFAŘÍK, PH.D., RNDr. Zdeněk. *Analýza rizik* [online]. [cit. 2019-07-26]. Dostupné z: <http://www.krizrizflkr-utb.cz/images/opory/Texty%20OPVK%20Analza%20rizik.pdf>
- [11] ŠEFČÍK, Vladimír. *Analýza rizik*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2015. ISBN 978-80-7318-696-8.
- [12] TICHÝ, Milík. *Ovládání rizika: analýza a management*. V Praze: C. H. Beck, 2006. *Beckova edice ekonomie*. ISBN 80-717-9415-5.
- [13] VOJTA, Zdeněk a Emil RUCKÝ. *Osobní ochranné pracovní pomůcky*. 2. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2006. ISBN 80-866-3419-1.

Webové odkazy

- [14] *Aktuality – Asociace soukromých pohřebních služeb v ČR: aspscr.cz* [online]. Praha: Asociace soukromých pohřebních služeb v ČR, 2020 [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://www.aspscr.cz/aktuality/>
- [15] Analýza "Co se stane, když." *Encyklopedie BOZP* [online]. [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: http://ebozp.vubp.cz/wiki/index.php/Anal%C3%BDza_%E2%80%9ECo_se_stane,_kdy%C5%BE%E2%80%9C
- [16] *Bestattung im Judentum - ein Leben nach dem Tod: Infos im Überblick* [online]. © demerzel21 [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <https://www.stilvolle-grabsteine.de/ratgeber/bestattung-im-judentum/>
- [17] *Co je Znak kvality: Sdružení pohřebnictví v ČR* [online]. © WebyShopy [cit. 2019-10-23]. Dostupné z: <https://www.pohrebnictvi.cz/cs/co-je-znak-kvality/>
- [18] ČESKO: *Nářízení vlády č. 361/2007 Sb. Nářízení vlády, kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci* [online]. Česká republika: © AION CS, 2020 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2007-361>
- [19] ČESKO: *Nářízení vlády č. 362/2005 Sb. Nářízení vlády o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky* [online]. Česká republika: © AION CS, 2020 [cit. 2020-02-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-362>
- [20] ČESKO: *Nářízení vlády č. 495/2001 Sb. Nářízení vlády, kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků* [online]. Česká republika: AION CS, ©2019 [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-495>
- [21] ČESKO: *Nářízení vlády č. 523/2002 Sb. Nářízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 178/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci* [online]. Česká republika: AION CS, ©2019 [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-523>
- [22] ČESKO: *Zákon č. 193/2017 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další*

- související zákony* [online]. Česká republika: AION CS, ©2019 [cit. 2019-08-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-193>
- [23] ČESKO: *Zákon č. 262/2006 Sb. Zákoník práce* [online]. Česká republika: AION CS, ©2019 [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>
- [24] ČESKO: *Zákon č. 361/2000 Sb. Zákon o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů* [online]. Česká republika: AION CS, ©2010-2020 [cit. 2020-02-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361?text=poh%C5%99ebn%C3%AD%20v%C5%AFz>
- [25] ČESKO: *Nářízení vlády č. 361/2007 Sb. Nářízení vlády, kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci* [online]. Česká republika: AION CS, ©2010-2020 [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2007-361?text=b%C5%99emeno>
- [26] ČESKO: *Zákon č. 309/2006 Sb., Zákon, kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)* [online]. Česká republika: AION CS, ©2019 [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-309>
- [27] *Formaldehyde and Leukemia: Potential Mechanisms and Implications for Risk Assessment* [online]. NLMNIHDHHSUSA.gov National Center for Biotechnology Information, USA.gov National Center for Biotechnology Information, 2010 [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2839060/>
- [28] *Fyziologické faktory. Znalostní systém prevence rizik v BOZP* [online]. ©2016-2019 [cit. 2019-7-22]. Dostupné z: <https://zsbozp.vubp.cz/pracovni-prostredi/rizikove-faktory/fyziologicke-faktory>
- [29] Hrobník. *Národní soustava povolání* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, ©2017 [cit. 2019-8-17]. Dostupné z: <https://nsp.cz/jednotka-prace/hrobnik>
- [30] *Chemické faktory. Znalostní systém prevence rizik v BOZP* [online]. ©2016-2019 [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <https://zsbozp.vubp.cz/pracovni-prostredi/rizikove-faktory/chemicke-faktory/278-chemicke-faktory-2>

- [31] Ionizující záření. *Znalostní systém prevence rizik v BOZP* [online]. ©2016-2019 [cit. 2019-08-22]. Dostupné z: <https://zsbozp.vubp.cz/pracovni-prostredi/rizikove-faktory/fyzikalni-faktory/136-ionizace-ovzdusi/228-ionizujici-zareni>
- [32] Katafalk. *ABC.cz: slovník cizích slov* [online]. ©2005-2019 [cit. 2019-08-17]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/katafalk>
- [33] *Katalog produktů: ČSÚ* [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>
- [34] KOUDELKA, Ing. Ctírad a Doc. Ing. Václav VRÁNA, CSC. *Rizika a jejich analýza: fei1.vsb.cz* [online]. Ostrava, 2006 [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: <https://fei1.vsb.cz/kat420/vyuka/Magisterske%20nav/prednasky/web/RIZIKA.pdf>
- [35] *Kraje v ČR: Vyhledávání Google* [online]. [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=kraje+v+%C4%8Dr&rlz=1C1NDCM_csCZ781CZ789&sxsrf=ALeKk03gB9d57bdO2VTPpC1KnwmUjcHing:1585547211961&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiBtd_Sv8HoAhVQ2KQKHRsTDbMQ_AUoAXoECBQQA&biw=1366&bih=625#imgrc=uS6wANA1zDMUKM.com/search?q=kraje+v+%C4%8Dr&rlz=1C1NDCM_csCZ781CZ789&sxsrf=ALeKk03gB9d57bdO2VTPpC1KnwmUjcHing:1585547211961&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiBtd_Sv8HoAhVQ2KQKHRsTDbMQ_AUoAXoECBQQA&biw=1366&bih=625#imgrc=uS6wANA1zDMUKM
- [36] Mekka. *ABZ.cz: slovník cizích slov* [online]. ©2005-2019 [cit. 2019-09-18]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/mekka-meka>
- [37] Pleurální tekutina: *Tělní tekutiny* [online]. © Sysmex Europe GmbH. All rights reserved. [cit. 2019-11-05]. Dostupné z: <https://www.sysmex.cz/n/academy/klinihttps://www.sysmex.cz/n/academy/klinicke-informace/telni-tekutiny.html#tab-17616cke-informace/telni-tekutiny.html#tab-17616>
- [38] *Počty živností dle oborů v jednotlivých krajích: Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. MPO, ©2005-2020 [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/statisticke-udaje-o-podnikatelich/pocty-zivnosti-dle-oboru-v-jednotlivych-krajich--222296/>
- [39] Pohřeb. *Pravoslavi-frlazne* [online]. ©2019 [cit. 201-09-22]. Dostupné z: <http://www.pravoslavi-frlazne.cz/svatosti/pohrby>

- [40] *Pohřebnictví: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, ©2020 [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/pohrebnictvi>,
- [41] Pracovníkům v pohřebnictví hrozí leukémie: *Pohřebiště* [online]. [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: http://www.zidovskehrbitovy.cz/index.php?id_cat=112&new=2223
- [42] Pracovníkům v pohřebnictví hrozí leukémie: *Doktorka* [online]. Vitamins Cosmetics, ©2019 [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <https://zdravi.doktorka.cz/pracovnikum-v-pohrebnictvi-hrozi-leukemie>
- [43] Pravoslavná církev. *Pražská pravoslavná aparchie* [online]. ©2019 [cit. 2019-09-22]. Dostupné z: <http://pp-eparchie.cz/historie-cirkve/pravoslavni-cirkev/>
- [44] Proč křesťanství. *Co je vlastně křesťanství?* [online]. [cit. 2019-09-05]. Dostupné z: <https://www.proc-krestanstvi.cz/a62-otazka-co-je-vlastne-krestanstvi/#>
- [45] Provozní řád: *Pohřební služba provozované města Liberec* [online]. Liberec, 2018 [cit. 2019-10-08]. Dostupné z: <https://www.pohrebvliberci.cz/images/dokumenty/provozni-rad-pohrebni-sluzba-provozovane-mestem-liberec.pdf>
- [46] Rakve – katalog: *Výroba s prodej rakví – Petr Kraus, spol. s r. o.* [online]. © Petr Kraus – Rakve a příslušenství, 2019 [cit. 2019.09.22.]. Dostupné z: <https://www.petrkraus.cz/cs/katalog.html#>
- [47] *Smuteční řeč na pohřeb: Českaordinace.cz* [online]. Praha: Copyright © 2012–2019 NetConsulting Praha, Copyright ©2012-2020 [cit. 2019-09-18]. Dostupné z: <https://www.ceskaordinace.cz/smutecni-rec-na-pohreb-ckr-955-9289.html>
- [48] Teratogeny: *Genetika – Biologie* [online]. ©2010-2014 [cit. 2019-11-10]. Dostupné z: <http://www.genetika-biologie.cz/teratogeny>
- [49] Tradice a zvyky – pohřeb. *Židovské hřbitovy* [online]. [cit. 2019-09-12]. Dostupné z: http://www.zidovskehrbitovy.cz/index.php?id_cat=112&new=2223
- [50] *Vážení pozůstalí: Pavel Makový – Pohřební služba – Prostějov* [online]. makovy.cz, Realizace PIXMAN, © 2014 [cit. 2019-10-08]. Dostupné z: <http://www.makovy.cz/>

- [51] *Vozový park: Pavel Makový – Pohřební služba – Prostějov* [online]. makovy.cz, Realizace PIXMAN, © 2014 [cit. 2020-02-28]. Dostupné z:
<http://www.makovy.cz/vozovy-park>
- [52] *Zentralrat der Juden: Tod und Trauer im Judentum* [online]. © Zentralrat der Juden in Deutschland [cit. 2019-09-22]. Dostupné z:
<https://www.zentralratderjuden.de/judentum/riten-und-gebraeuche/tod-und-trauer-im-judentum/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
°C	Stupeň Celsia
CE	Značení výrobku Evropského hospodářského prostoru
cm	Centimetr
ČR	Česká republika
ČSN	Česká technická norma
dB	Decibel
EN	Evropská norma
H	Názor hodnotitele
kg	Kilogram
m	Metr
N	Následek
OOPP	Osobní ochranné pracovní pomůcky
odst.	Odstavec
P	Pravděpodobnost
PNH	Polokvantitativní metoda
R	Riziko
Sb.	Sbírka
spol. s r. o.	Společnost s ručením omezeným
s. r. o.	Společnost s ručením omezeným
§	Paragraf
%	Procento

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Židovský hřbitov v Jindřichově Hradci	20
Obr. 2 Rozptylová loučka ve Vimperku	24
Obr. 3 Pohřební služby v ČR [35] [38].....	28
Obr. 4 Znak kvality [17]	29
Obr. 5 Rakev obřadní smrková [46]	31
Obr. 6 Pohřební vůz [51]	45
Obr. 7 Zabezpečená bedna se zeminou.....	47

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Pohřební služby v jednotlivých krajích [38].....	27
Tab. 2 Počet provedených pohřbů na území ČR [33].....	28
Tab. 3 What – If.....	33
Tab. 4 Pravděpodobnost vzniku a existence [11]	39
Tab. 5 Možné následky ohrožení [11]	40
Tab. 6 Názor hodnotitelů [11].....	40
Tab. 7 Tabulka posouzení a vyhodnocení zdrojů rizika [11]	41
Tab. 8 Charakteristika rizik [11] [34]	41
Tab. 9 PNH	42

SEZNAM PŘÍLOH

- P I List o prohlídce zemřelého
- P II Prohlášení o shodě
- P III Smuteční oznámení
- P IV Objednávka pohřbu

PŘÍLOHA P I: LIST O PROHLÍDCE ZEMŘELÉHO

List o prohlídce zemřelého		Část A, list 1 - prohlídka: ÚZIS ČR, kopie do dokumentace PZS		Oprava: 1. ano 2. ne	
Zdravotní pojišťovna (kód)		Č. pojištěnce (jiné než r.č.)		Mrtvě narozené dítě ^{x1} 1. ano 2. ne	
				Osoba neznámé totožnosti 1. ano 2. ne	
1. Jméno		Příjmení, rodné příjím.			
2. Datum narození:		u osob nezjištěné totožnosti přibližné stáří		Rodné číslo /	
3. Pohlaví: 1(M)muž 2(F)žena		4. Státní občanství: 1. ČR 2. Jiné, uveďte jaké			
5. Datum úmrtí (den, měsíc, rok):		čas úmrtí (hh : mm)		Datum dle odhadu 1. ano 2. ne	
6. Místo úmrtí / nálezu těla zemřelého: stát (mimo ČR), obec, část obce, ulice, č.p., č.evid				Jedná se o místo 1. úmrtí 2. nálezu	
.....okres.....					
12a. Nesním atelné náhrady nebo protězy z drahých kovů 1. ne 2. ano - jaké					
13a. Je požadována pitva: → Poslán na pitvu kam (název ZZ, adresa): 1. ne 2. patologicko-anatomická 3. zdravotní 4. jiná					
14. Úmrtí nastalo: 1. doma 2. ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče 3. v jiném zdravotnickém zařízení 4. na ulici, veřejném místě 5. při převozu do zdravotnického zařízení 6. v zařízení sociálních služeb 8. nezjištěno 7. jinde, kde:					
17. Příčina smrti		Slovní popis stavu		Kód MKN	
I. Nemoc (stav), který(á) přímo vedl(a) ke smrti (bezprostřední příčina smrti)		a)			
		b) (jako následek)			
Nemoci, stavy, které vedly k příčině uvedené výše, základní příčina smrti je uvedena jako poslední		c) (jako následek)			
		d)			
II. Jiné závažné stavy nebo změny, které přispěly ke smrti, ale nevztahují se k nemoci nebo stavu, který smrt způsobil					
18. Je podezření, že se jedná o úmrtí v souvislosti s užitím či užíváním nelegálních návykových látek? 1. ano 2. ne					
19. Jedná se o: 1. přirozenou smrt 2. nehodu 3. sebevraždu 4. vraždu 5. úmrtí ve válce 6. šetření nejsou ukončena 7. nezjištěno		20. V případě jiné než přirozené smrti vypište mechanismus smrti, dále činnost, při které k poranění došlo a místo, kde se událost přihodila (vč. kódu MKN). Mechanismus:			
		Aktivita:		Místo:	
		21. Datum události (den, měsíc, rok)		Kód MKN (V01-Y98)	
15. Datum narození matky u dětí mrtvě narozených a zemřelých do 1 roku (den, měsíc, rok):					
16. Zemřelé těhotné a ženy, které rodily či potratily v období 1 roku před smrtí		úmrtí v těhotenství 1. ano 2. ne		Ukončení těhotenství: způsob: 1. potrat 2. porod	
		úmrtí při porodu / potratu 1. ano 2. ne		datum	
		úmrtí v šestinedělí (do 42. dne po porodu/potratu) 1. ano 2. ne		poskytovatel	
		úmrtí v rozmezí 43 dnů až 1 rok po porodu/potratu 1. ano 2. ne		IČO PČZ ODD	
		délka těhotenstvítýdnů			
13b. Sdělení / návrh prohlížečijho lékaře:					
Prohlížečij lékař					
Telefon					
V dne					
(místo prohlídky) (den, měsíc, rok a hodina prohlídky)					
IČO PČZ ODD		razičko s identifikací poskytovatele zdravotních služeb a podpis lékaře, který provedl prohlídku těla zemřelého			

List o prohlídce zemřelého	Část B2, list 1 - prohlídka: Osoba zajišťující pohřbení	Oprava: 1. ano 2. ne
Zdravotní pojišťovna (kód)	Č. pojištěnce (jiné než r.č.)	Mrtvé narozené dítě*) 1. ano 2. ne
1. Jméno Příjmení, rodné příjmení:		Osoba neznámé totožnosti 1. ano 2. ne
2. Datum narození: u osob nezjištěné totožnosti přibližné stáří		
3. Pohlaví: 1(M)muž 2(F)žena	4. Státní občanství: 1. ČR 2. Jiné, uveďte jaké.....	
5. Datum úmrtí (den, měsíc, rok): čas úmrtí (hh : mm) : Datum dle odhadu 1. ano 2. ne		
6. Místo úmrtí / nálezu těla zemřelého: stát (mimo ČR), obec, část obce, ulice, č.p., č.evid		Jedná se o místo 1. úmrtí 2. nálezu
12a. Nesnímátelné náhrady nebo protézy z drahých kovů 1. ne 2. ano - jaké.....		
13a. Je požadována pítva: → Poslán na pítvu kam (název ZZ, adresa): 1. ne 2. patologicko-anatomická 3. zdravotní 4. jiná.....		

13b. Sdělení / návrh prohlížejího lékaře:	
Prohlížejí lékař.....	razítko s identifikací poskytovatele zdravotních služeb a podpis lékaře, který provedl prohlídku těla zemřelého
Telefon	
V..... dne..... (místo prohlídky) (den, měsíc, rok a hodina prohlídky)	
IČO PČZ ODD	

List o prohlídce zemřelého		Část B1: Matiční úřad		Oprava: 1. ano 2. ne	
Zdravotní pojišťovna (kód)		Č. pojištěnce (jiné než r.č.)	Mrtvé narozené dítě ^{x1}		1. ano 2. ne
		Osoba neznámé totožnosti		1. ano 2. ne	
1. Jméno Příjmení, rodné příj.:					
2. Datum narození:		u osob nezjištěné totožnosti přibližné stáří		Rodné číslo	/
3. Pohlaví: 1(M)muž 2(F)žena		4. Státní občanství: 1. ČR 2. Jiné, uveďte jaké.....			
5. Datum úmrtí (den, měsíc, rok): čas úmrtí (hh :mm) : Datum dle odhadu 1. ano 2. ne					
6. Místo úmrtí / nálezu těla zemřelého: stát (mimo ČR), obec, část obce, ulice, č.p., č.evid				Jedná se o místo 1. úmrtí 2. nálezu	
.....okres.....					
13a. Je požadována pitva: → Poslán na pitvu kam (název ZZ, adresa): 1. ne 2. patologicko-anatomická 3. zdravotní 4. jiná.....					
7. Místo narození: obec, okres, stát					
8. Místo trvalého/obvyklého pobytu: obec, část obce, ulice, č.p., okres, stát					
9. Nejvyšší ukončené vzdělání: 1. základní, bez vzdělání 2. střední bez maturity, včetně vyučených 3. střední s maturitou 4. vyšší odborné 5. vysokoškolské 6. nezjištěno					
10. Osobní stav: 1. svobodný(á) 2. ženatý/vdaná 3. rozvedený(á) 4. vdovec/vdova 5. partnerství 6. zrušení partnerství rozhodnutím soudu 7. zaniklé partnerství smrtí 8. nezjištěno					
11. Jméno a příjmení popř. rodné příjmení manžela(ky) /partnera(ky) zemřelého, pokud žije				Datum narození manžela(ky) /partnera(ky) zemřelého (den, měsíc, rok):	

Prohlízející lékař.....		razítko s identifikací poskytovatele zdravotních služeb a podpis lékaře, který provedl prohlídku těla zemřelého
Telefon		
V..... dne..... (místo prohlídky) (den, měsíc, rok a hodina prohlídky)		
IČO PČZ ODD		

List o prohlídce zemřelého	Část B3, list 1 - prohlídka: Provozovatel pohřební služby	Oprava: 1. ano 2. ne
Zdravotní pojišťovna (kód)	Č. pojištěnce (jiné než r.č.)	Mrtvé narozené dítě*) 1. ano 2. ne
		Osoba neznámé totožnosti 1. ano 2. ne
1. Jméno Příjmení, rodné příj.:		
2. Datum narození:		u osob nezjištěné totožnosti přibližné stáří Rodné číslo /
3. Pohlaví: 1(M)muž 2(F)žena	4. Státní občanství: 1. ČR 2. Jiné, uveďte jaké.....	
5. Datum úmrtí (den, měsíc, rok): čas úmrtí (hh : mm) : Datum dle odhadu 1. ano 2. ne		
6. Místo úmrtí / nálezu těla zemřelého: stát (mimo ČR), obec, část obce, ulice, č.p., č.evid		Jedná se o místo 1. úmrtí 2. nálezu
.....okres.....		
12a. Nesnímátelné náhrady nebo protézy z drahých kovů 1. ne 2. ano - jaké.....		
13a. Je požadována pítva: → Poslán na pítvu kam (název ZZ, adresa): 1. ne 2. patologicko-anatomická 3. zdravotní 4. jiná.....		

13b. Sdělení / návrh prohlížejiho lékaře:	
Prohlízející lékař.....	razítko s identifikací poskytovatele zdravotních služeb a podpis lékaře, který provedl prohlídku těla zemřelého
Telefon	
V.....dne..... (místo prohlídky) (den, měsíc, rok a hodina prohlídky)	
IČO PČZ ODD	

List o prohlídce zemřelého	Část A, list 2 - pitva: ÚZIS ČR, kopie do dokumentace PZS	Oprava: 1. ano 2. ne
Zdravotní pojišťovna (kód)	Č. pojistěnce (jiné než r.č.)	Mrtvě narozené dítě ^{x1} 1. ano 2. ne
		Osoba neznámé totožnosti 1. ano 2. ne
1. Jméno Příjmení, rodné příjím.:		
2. Datum narození: u osob nezjištěné totožnosti přibližné stáří		Rodné číslo /
3. Pohlaví: 1(M)muž 2(F)žena	4. Státní občanství: 1. ČR 2. Jiné, uveďte jaké.....	
5. Datum úmrtí (den, měsíc, rok): čas úmrtí (hh :mm) : Datum podle odhadu 1. ano 2. ne		

22. Rozhodnuto pitvu provést 1. ano 2. ne			
12b. Nesním aletelné náhrady nebo protězy z drahých kovů 1. ne 2. ano - jaké.....			
23. Příčina smrti	Slovní popis stavu	Kód MKN	Přibližná doba trvání stavu (je-li známa)
I. Nemoc (stav), který(á) přím o vedl(a) ke smrti (bezprostřední příčina smrti)	a) (jako následek)		
Nemoci, stavy, které vedly k příčině uvedené výše, základní příčina smrti je uvedena jako poslední	b) (jako následek)		
	c) (jako následek)		
	d) (jako následek)		
	II. Jiné závažné stavy nebo změny, které přispěly ke smrti, ale nevztahují se k nemoci nebo stavu, který smrt způsobil		
24. Je podezření, že se jedná o úmrtí v souvislosti s užitím či užíváním nelegálních návykových látek?			1. ano 2. ne
25. Jedná se o: 1. přirozenou smrt 2. nehodu 3. sebevraždu 4. vraždu 5. úmrtí ve válce 6. šetření nejsou ukončena 7. nezjištěno	26. V případě jiné než přirozené smrti vypište mechanismus smrti, dále činnost, při které k poranění došlo a místo, kde se událost přihodila (vč. kódu MKN10). Mechanismus:..... Aktivita:..... Místo:.....		
	27. Datum události (den, měsíc, rok)	Kód MKN (V01-Y98)	
13b. Sdělení / návrh pitvajících lékařů:			
Lékař, který provedl pitvu	razítko s identifikací poskytovatele zdravotních služeb a podpis lékaře, který provedl pitvu		
Telefon			
V..... dne..... (místo pitvy) (den, měsíc, rok a hodina pitvy)			
IČO PČZ ODD			

List o prohlídce zemřelého	Část B2, list 2 - pitva: Osoba zajišťující pohřbení	Oprava: 1. ano 2. ne
Zdravotní pojišťovna (kód)	Č. pojistěnce (jiné než r.č.)	Mrtvě narozené dítě ^{x1} 1. ano 2. ne
1. Jméno	Příjmení, rodné příjm.:	Osoba neznámé totožnosti 1. ano 2. ne
2. Datum narození:	u osob nezjištěné totožnosti přibližné stáří	
3. Pohlaví: 1(M)muž 2(F)žena	4. Státní občanství: 1. ČR 2. Jiné, uveďte jaké.....	
5. Datum úmrtí (den, měsíc, rok):	čas úmrtí (hh :mm)	: Datum podle odhadu 1. ano 2. ne

22. Rozhodnuto pitvu provést 1. ano 2. ne
12b. Nesnímátelné náhrady nebo protězy z drahých kovů 1. ne 2. ano - jaké.....

13b. Sdělení / návrh pitvajícího lékaře:	
Lékař, který provedl pitvu	razítko s identifikací poskytovatele zdravotních služeb a podpis lékaře, který provedl pitvu
Telefon	
V..... dne..... (místo pitvy) (den, měsíc, rok a hodina pitvy)	
IČO PČZ ODD	

List o prohlídce zemřelého	Část B3, list 2 - pitva: Provozovatel pohřební služby	Oprava: 1. ano 2. ne
Zdravotní pojišťovna (kód)	Č. pojistěnce (jiné než r.č.)	Mrtvě narozené dítě ^{x1} 1. ano 2. ne
1. Jméno	Příjmení, rodné příjm.:	Osoba neznámé totožnosti 1. ano 2. ne
2. Datum narození:	u osob nezjištěné totožnosti přibližné stáří	Rodné číslo /
3. Pohlaví: 1(M)muž 2(F)žena	4. Státní občanství: 1. ČR 2. Jiné, uveďte jaké.....	
5. Datum úmrtí (den, měsíc, rok): čas úmrtí (hh :mm) : Datum podle odhadu 1. ano 2. ne		

22. Rozhodnuto pitvu provést 1. ano 2. ne
12b. Nesnímátelné náhrady nebo protězy z drahých kovů 1. ne 2. ano - jaké.....

13b. Sdělení / návrh pitvajícího lékaře:	
Lékař, který provedl pitvu	razítko s identifikací poskytovatele zdravotních služeb a podpis lékaře, který provedl pitvu
Telefon	
V..... dne..... (místo pitvy) (den, měsíc, rok a hodina pitvy)	
IČO PČZ ODD	

PŘÍLOHA P II: PROHLÁŠENÍ O SHODĚ VÝROBKU

PROHLÁŠENÍ O SHODĚ VÝROBKU

s normou
ČSN 49 3160-1, ČSN 49 3160-2 a ČSN 49 3160-3

Výrobce: PETR KRAUS spol. s r.o.
Nádražní 25, 471 24 Mimoň
IČ: 27345122

Výrobek: **RAKEV KREMAČNÍ A DO HROBU**
Typové označení: **KR-PW IT**

Podklad pro shodu: Protokol zkušební laboratoře č. **040-055782**
o zatěžovacích zkouškách rakví
ze dne 24. 8. 2017

Zkoušky provedl: Technický a zkušební ústav stavební Praha, s.p.
Centrální laboratoř – zkušebna Teplice
Tolstého 447, 415 03 Teplice

Prohlašuji tímto, že výše uvedený výrobek je ve shodě s normou
ČSN 49 3160-1, ČSN 49 3160-2 a ČSN 49 3160-3.

V Mimoňi dne 29. 8. 2017

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Kraus".

Ing. PETR KRAUS
jednatel

PŘÍLOHA III. SMUTEČNÍ OZNÁMENÍ

*Kdo v srdci žije, neumírá.
Fr. Hrubín*

*S tichou bolestí v srdci oznamujeme všem příbuzným, přátelům a známým,
že nás navždy opustila naše drahá a milovaná manželka,
maminka, babička, prababička, teta a švagrová,*

paní

Marta

*Zesnula po krátké nemoci v pondělí 30. září 2019
ve věku nedožitých 80 let.*

*S naší drahou zesnulou se rozloučíme
v pátek 4. října 2019 ve 14.00 hodin
ve smuteční obřadní síni na městském hřbitově v Prostějově.*

Prostějov, dne 1. října 2019

Jménem zarmoucené rodiny:

manžel

dcera s rodinou

syn

PŘÍLOHA IV. OBJEDNÁVKA POHŘBU

OBJEDNÁVKA POHŘBU

 Pavel Makový Pohřební služba s.r.o.	Pavel Makový - Pohřební služba s.r.o. Drozdovice 79, 796 01 PROSTĚJOV * IČ: 28291417, DIČ: CZ28291417 tel.: 603 814 572, 582 341 368, www.makovy.cz, makovy@makovy.cz
---	--

Objednávka pohřbu: 00918 Objednávka pro Kravařova, Drozdovice, Brodek, rodina

Pohřeb se koná:	OS Brněnská + krem. sobota 20.1.2018 hodin: 11:00		
Jméno zesnulého			Zdrav. poj. ☐
Bydliště			
Datum narození		Dat. úmrtí	Počet dní: <input type="text"/>
Číslo OP		Rodné číslo	<input type="text"/>
Rodinný stav:		Převoz z:	<input type="text"/>
Rakev + vyb, m, k, vlož:			
Převzaté doklady:			
Parte, obálky, známky:			
Řečník, kněz, foto:			
Parte-vystavení, noviny:			
Autobus:			
šaty, úmrtí počet dní:			
vzdělání, povolání:			
Urna, uložení, obal:			
Reprodukováná hudba:			
Průvod-hudba	<input type="text"/>	placení	<input type="text"/>
Krycí desky + info			
Kopání hrobu:			
Florka, svíce, kříž	<input type="text"/>	občerstvení:	<input type="text"/>
	<input type="text"/>	Vsyp	<input type="text"/>
		záloha:	0 Kč hotově
Předběžná cena	0 Kč +15% DPH + autobus + převoz		
OSTATNÍ UJEDNÁNÍ			
Objednavatel pohřbu			
Bydliště			
Datum narození		Rodné číslo	<input type="text"/>
Číslo OP		Vztah k zesnulému	<input type="text"/>
Telefon		RČ manžela (ky)	<input type="text"/>
V Prostějově dne	<input type="text"/>	Podpis objednavatele	<input type="text"/>

Razítko a podpis pracovníka pohřební služby

Upozornění : Objednavatel bere na vědomí, že v souladu s § 4 odst. 1c zákona č. 256/2001 Sb. o pohřebnictví, není možno po překročení 7 dnů od úmrtí provést vystavení zesnulého.
MOŽNO PROVÉST POUZE IDENTIFIKACI (1 OSOBA)

SMLUVNÍ OBJEDNÁVKA KVĚTIN - daňový doklad **Pavel Makový**
Pohřební služba s.r.o. **VAZÁRNA KYTIC A VĚNCŮ**
PROSTĚJOV Drozdovice 79, Kravaňova 11, tel.: 582 341 368, tel.: 582 332 100
BRODEK U PROSTĚJOVA Císařská 32, tel.: 582 372 000

OBJEDNAVATEL:

DEN	DATUM	HODINA	MÍSTO DODÁNÍ	ZESNULÝ	RAKEV	
VAZBA					DPH %	CENA BEZ DPH
KYTICE NA RAKEV					15	
VĚNEC					15	
VĚNEC					15	
VĚNEC					15	
ŽARDINKA					15	
ŽARDINKA					15	
KYTIČKA DO RUKY					15	
STUHY					15	0
1 STUHA = Kč 55,-		Počet ks stuh: 0				
		DPH 15%				
DPH Kč		0,0			K úhradě Kč	
bez daně Kč		0,0			0	

Objednavatel bere na vědomí možnost změny druhu a barvy květů.

V Prostějově dne: _____

Sjednal: _____

Podpis objednavatele: _____